

Bune practici în aplicarea drepturilor omului

Studiu multinațional privind
capacitatea internă de executare cu
celeritate a hotărârilor și deciziilor
Curtii Europene a Drepturilor Omului

Bune practici în aplicarea drepturilor omului

Studiu multinațional privind capacitatea internă de executare cu celeritate a hotărârilor și deciziilor Curții Europene a Drepturilor Omului

Alice Donald și Philip Leach, cu Ioulietta Bisiouli, Konstantin Dzehtsiarou, Ioana Iliescu,
Maria-Andriani Kostopoulou, Vincent Lefebvre, Jeremy McBride

Noiembrie 2024

Consiliul Europei

Opiniile exprimate în această lucrare sunt
responsabilitatea autorilor și nu reflectă neapărat politica oficială
a Consiliului Europei.

Reproducerea extraselor (până la 500 de cuvinte) este
autorizată, cu excepția scopurilor comerciale, atâta timp cât
integritatea textului este păstrată, extrasul nu este utilizat în afara
contextului, nu oferă informații incomplete sau nu induce în
eroare cititorul cu privire la natura, domeniul sau conținutul
textului.

Textul sursă trebuie să prezinte întotdeauna următoarea
mențiune: „© Consiliul Europei, anul publicării”. Toate celelalte
cereri privind reproducerea/traducerea integrală sau parțială a
documentului trebuie adresate Direcției Comunicare a
Consiliului Europei
(F-67075 Strasbourg Cedex sau publishing@coe.int).

Orice altă corespondență referitoare la acest document trebuie
adresată Direcției Drepturile Omului – Divizia Provocări
Transversale și Proiecte Multilaterale a Consiliului Europei,
F-67075 Strasbourg Cedex,
E-mail: dgi-coordination@coe.int

Copertă și layout:
Documents and Publications
Production Department (DPDP),
Consiliul Europei

Fotografie de pe copertă: Shutterstock

Această publicație nu a fost verificată de Unitatea Editorială
DPDP pentru a corecta greșelile tipografice și gramaticale.

© Consiliul Europei, decembrie 2024
Tipărit la Consiliul Europei

Acțiunea este finanțată în cadrul proiectului „Support to
efficient domestic capacity for the execution of ECtHR
judgments (Phase 1)”, care este implementat de Consiliul
Europei și finanțat de Human Rights Trust Fund (HRTF).

Cuprins

Glosar și abrevieri	4
Rezumat	5
Introducere	5
Autorități naționale de coordonare	6
Proceduri de executare	8
Supravegherea internă a executării	10
Cooperarea în materie de executare între state și Consiliul Europei	11
Concluzie	12
1. Introducere	13
1.1. Context	13
1.2. Metodologie	14
1.3. Scopul studiului: identificarea „bunelor practici”	14
1.4. Ghid pentru studiu	15
2. Context statistic	16
3. Autorități naționale de coordonare	18
3.1. Legislație	18
3.2. Statut	18
3.3. Litigii și executare – suprapunere de responsabilități?	19
3.4. Numirea, durata și revocarea	19
3.5. Resurse	20
3.6. Competențele și responsabilitățile autorităților de coordonare	24
3.7. Coordonarea cu alte autorități publice	25
4. Proceduri de executare	30
4.1. Cadrul juridic	30
4.2. Statutul Convenției și al hotărârilor Curții	30
4.3. Reforme ale procesului de executare	31
4.4. Aplicarea măsurilor individuale	31
4.5. Aplicarea măsurilor generale	32
5. Supravegherea executării	36
5.1. Controlul intern al executării	36
5.2. Cooperarea în materie de executare între state și Consiliul Europei	41
6. Concluzie	44
ANEXĂ – STATELE ȘI AUTORII STUDIILOR NAȚIONALE	45
BIBLIOGRAFIE	46

Glosar și abrevieri

CDDH	Comitetul director pentru drepturile omului
CM	Comitetul de Miniștri
DEJ	Departamentul pentru executarea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului
Reuniuni DH	Reuniuni trimestriale ale Comitetului de Miniștri privind executarea hotărârilor Curții Europene
Convenție	Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale
Curte	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
Ghid pentru Recomandarea (2008)2	Ghid de bune practici pentru punerea în aplicare a Recomandării (2008)2 a Comitetului de Miniștri cu privire la capacitatea națională eficientă pentru punerea în executare cu celeritate a hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului [CM(2017)92-add3final]
Programul HELP	Programul <i>Human Rights Education for Legal Professionals</i> (al Consiliului Europei)
HUDOC	Bază de date care oferă acces la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, precum și la rezoluțiile și deciziile Comitetului de Miniștri (în limbile engleză și franceză)
ONG-uri	Organizații neguvernamentale
INDO	Instituție națională pentru drepturile omului
Recomandarea (2008)2	Recomandarea CM/Rec(2008)2 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la capacitatea națională eficientă pentru punerea în executare cu celeritate a hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului

Rezumat

INTRODUCERE

Prezentul studiu multinațional are ca scop să identifice „bune practici” pentru autoritățile de coordonare în vederea asigurării unei capacități naționale eficiente pentru executarea cu celeritate a hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului („Curtea”). Bunele practici sunt descrise de Comitetul director pentru drepturile omului (cunoscut ca CDDH) în al său Ghid din 2017 ca fiind o măsură sau o acțiune care, într-un anumit context:

- ▶ consolidează autoritatea actorilor responsabili cu executarea
- ▶ permite o implicare sporită a tuturor actorilor relevanți în procesul de executare la nivel național
- ▶ asigură vizibilitatea procesului de executare și promovează cunoașterea suficientă a acestuia
- ▶ promovează cooperarea cu Comitetul de Miniștri și Departamentul pentru executarea hotărârilor (Department for the Execution of Judgments – DEJ)
- ▶ contribuie la depășirea unei dificultăți în procesul de executare la nivel național (pct. 11).

Acest studiu se bazează pe studii naționale efectuate în perioada aprilie–iulie 2024 în 27 de state membre ale Consiliului Europei de dimensiuni diferite și cu palmaresuri diferite în ceea ce privește cererile pendinte în fața Curții și cauzele în curs de executare. Dacă nu se precizează altfel, discuția noastră privind practica în cele 27 de state se bazează direct pe aceste studii naționale care cuprind date referitoare la perioada ianuarie 2013–decembrie 2023.

1. Comitetul director pentru drepturile omului (CDDH), Guide to good practice on the implementation of Recommendation (2008)2 of the Committee of Ministers on efficient domestic capacity for rapid execution of judgments of the European Court of Human Rights (CM(2017)92-add3final).

Ghidul din 2017 al CDDH pune accent pe importanța de a avea o autoritate de coordonare abilitată și dotată cu resurse în mod corespunzător în cadrul executivului, ceea ce poate facilita și stimula acțiunile nu numai ale ministerelor și agențiilor guvernamentale, ci și ale altor actori, inclusiv instanțe, organe legislative și organisme administrative. De asemenea, se atrage atenția asupra importanței continuării, de către autoritatea de coordonare, a dialogului cu instituțiile naționale pentru drepturile omului (INDO) și organizațiile societății civile. În ghid se semnalează totodată necesitatea ca autoritatea de coordonare să dezvolte o cooperare eficientă cu CM și DEJ, inclusiv prezentarea în timp util a unor planuri de acțiune și rapoarte de acțiune cuprinzătoare, precum și implicarea strategică a DEJ ca sursă de presiuni externe în cazul în care executarea unei hotărâri este obstructată de actori interni refractari.

Acest studiu multinațional examinează evoluția bunelor practici ulterior publicării Ghidului CDDH. Evidențiază, după caz, bunele practici instituționalizate, ca de exemplu instituirea unor comitete și a unor grupuri de lucru care reunesc diferiți actori interni cu caracter permanent sau pentru cauze specifice; comisiile parlamentare permanente; legile de abilitare și executarea directă a hotărârilor prin intermediul sistemelor de instanțe naționale.

Include, de asemenea, exemple de bune practici care sunt mai detaliate, precum utilizarea proactivă a tehnologiei informației (IT) de către o autoritate de coordonare pentru a urmări măsurile de executare; detașări de la autoritatea de coordonare la DEJ sau la alte organe ale Consiliului Europei; grupuri de lucru pentru consolidarea executării în cauze complexe sau greu de soluționat; și inițiative de traducere și diseminare nu numai a hotărârilor pronunțate împotriva statului, ci și a soluționărilor pe cale amiabilă, a declarațiilor unilaterale, a deciziilor Comitetului de Miniștri, a planurilor de acțiune și a rapoartelor de acțiune, precum și a hotărârilor relevante pronunțate împotriva altor state.

Legislație

Aproximativ un sfert din autoritățile de coordonare participante la studiu există și funcționează în baza legislației. Aproximativ jumătate din autoritățile de coordonare sunt instituite pe baza unui act al puterii executive (ca de exemplu decret prezidențial, regulament sau ordonanță de guvern). **Existența unei legislații explicite (emise de legislativ sau executiv) pentru formalizarea și consolidarea mecanismului de executare poate fi deosebit de benefică pentru statele cu un număr mare, sau în creștere, de hotărâri care necesită executare.**

Statut

Aproximativ jumătate din autoritățile de coordonare reprezintă o unitate sau un birou din cadrul Ministerului Justiției, fapt care are **avantajul net de a integra expertiza juridică și cunoștințele juridice, precum și înțelegerea sistemelor judiciare și juridice interne.** Altele există în cadrul unor structuri diferite din Ministerul Afacerilor Externe, Parchetul General, Administrația Prezidențială, Cabinetul prim-ministrului ori Secretariatul General al Guvernului sau funcționează ca unități autonome.

Indiferent de structura în care s-ar afla, este o bună practică să se asigure faptul că autoritatea de coordonare este bine integrată în aparatul de stat și are un statut suficient pentru a-și asigura autoritatea în raport cu alte ramuri ale guvernului și cu interlocutorii interni. În plus, ar trebui să se evite duplicarea rolurilor în moduri care suprasolicite titularul funcției sau perturbă separarea puterilor. În ultimul rând, este important ca autoritatea de coordonare nu doar să *aibă* un statut și competențe suficiente, ci și să *le utilizeze* în mod proactiv pentru a-și spori vizibilitatea și a stimula alți actori.

Litigii și executare – suprapunere de responsabilități?

În aproape toate statele, aceeași autoritate care coordonează executarea hotărârilor este totodată agentul guvernamental pentru Curte. Acest lucru poate fi avantajos pentru asigurarea unei înțelegeri de ansamblu a problemelor aflate la baza litigiului. Totuși, s-ar putea observa tensiuni între datoria agenților guvernamentali de a apăra anumite practici ale statului în fața litigioasă și rolul lor în a convinge alte organe ale statului să schimbe anumite practici atunci când se constată că statul a încălcat Convenția. În cazul în care aceeași autoritate are responsabilități atât în materie de litigii, cât și de executare a hotărârilor, se ridică totodată probleme cu privire la suficiența resurselor umane, volumul de muncă putând deveni excesiv.

Problema resurselor umane intervine atunci când autoritatea de coordonare are responsabilitate nu doar în materie de litigii în fața Curții Europene a Drepturilor Omului și de executare a hotărârilor acesteia, ci și de reprezentare a statului în fața altor organe ale Consiliului Europei și a organelor ONU instituite prin tratate, precum și de implementare a deciziilor și recomandărilor acestora. **Există avantaje în a avea o singură unitate care să acopere toate sistemele din domeniul drepturilor omului, ceea ce ar trebui să ducă la o politică mai coerentă și consecventă în domeniul drepturilor omului, dar este deosebit de important să se asigure faptul că există suficient personal cu calificări corespunzătoare pentru aceste roluri și sarcini multiple.**

Riscurile evidențiate mai sus, de tensiuni între priorități concurente, pot fi inevitabile într-o anumită măsură. Totuși, aceste riscuri arată necesitatea unor bune practici în ceea ce privește alocarea de resurse suficiente și un control intern riguros al performanței autorității de coordonare.

Numirea, durata și revocarea

Bunele practici privind numirea șefului autorității de coordonare implică publicarea unor criterii care impun calificări juridice și experiență în domeniul juridic corespunzătoare (la un nivel suficient de înalt), experiență de lucru în domeniul drepturilor omului și o bună cunoaștere a cel puțin uneia dintre limbile oficiale ale Consiliului Europei (engleza și franceza).

Bunele practici identificate în mai multe state implică asigurarea unui grad de stabilitate pentru șeful autorității de coordonare, formularea unor criterii transparente pentru numirea, mandatul și revocarea acestuia, precum și stabilirea unor garanții împotriva politizării rolului. Oricare ar fi condițiile specifice, există avantaje în asigurarea faptului că șeful autorității de coordonare are (i) un grad de independență față de restul executivului (în sensul că poate promova măsuri independente de prioritățile politice ale instituțiilor de guvernământ individuale) și (ii) suficientă longevitate în funcție pentru a asigura dezvoltarea memoriei instituționale și a relațiilor cu alte părți interesate interne și cu DEJ.

Resurse

Formare

În cele 27 de state participante la studiu nu există o cerință prevăzută de lege sau un proces pentru formarea personalului care lucrează în domeniul executării, iar în aproape toate statele acestui personal nu i se asigură în mod specific nici formare inițială sau periodică la locul de muncă. Totuși, unele state au desfășurat activități de formare *ad-hoc* a personalului, de exemplu în cooperare cu organele Consiliului Europei. **Ar fi o bună practică pentru autoritățile de coordonare să instituie un program de formare structurat pentru personalul care se ocupă de executare.**

Astfel de programe s-ar putea baza pe materialele disponibile în cadrul programului HELP (Human Rights Education for Legal Professionals) al Consiliului European.

Detașări

Detașările de la autoritățile de coordonare la DEJ au o dublă valoare: sensibilizează personalul autorității de coordonare cu privire la activitatea DEJ, îmbunătățesc competențele, printre altele, în materie de elaborare a planurilor și rapoartelor de acțiune și oferă DEJ informații despre contextul intern al executării. Totuși, majoritatea statelor participante la studiu fie nu au efectuat niciodată detașări la DEJ sau alte organe ale Consiliului European, fie au făcut doar detașări pe termen scurt. **Experiența statelor care au făcut detașări demonstrează utilitatea lor, în special pentru statele cu un număr mare, sau în creștere, de cauze. Salariații autorităților de coordonare care se întorc din detașări pot deveni susținători eficienți pentru executare în plan intern, iar detașările pe termen mai lung pot aduce beneficii și mai mari.**

Resurse financiare

Cu privire la modul în care se stabilesc bugetele pentru autoritățile de coordonare, reiese că, în multe state, autoritatea de coordonare poate să prezinte propuneri sau informații și să participe la planificarea bugetului, dar fără să aibă un rol decisiv. În plus, în unele state nu par să existe criterii predefinite pentru stabilirea bugetului autorității de coordonare proporțional cu estimările privind volumul de muncă și activitățile. **Câteva state au o abordare diferită, corelând bugetul autorității de coordonare cu anumite criterii și/sau permițând autorității de coordonare să evalueze propriile nevoi și să formuleze propriile solicitări bugetare. Această bună practică are avantajul de a garanta că alocarea resurselor este transparentă și răspunde nevoilor autorității.**

În aproximativ o treime din cele 27 de state, s-a raportat că nivelurile salariilor personalului din autoritatea de coordonare nu sunt adecvate în scopul recrutării, din cauza calificărilor înalte necesare pentru aceste posturi și a procesului – uneori exigent – de numire (cum ar fi examenele sau concursurile). În ceea ce privește problema caracterului adecvat al bugetelor pentru a acoperi nevoile autorităților de coordonare, participanții la studiu din aproximativ un sfert din cele 27 de state au raportat că bugetul este inadecvat sau este doar parțial adecvat. **Pentru a acoperi aceste lacune, unele autorități de coordonare au bune practici în ceea ce privește obținerea în mod activ de resurse extrabugetare pentru funcționarea lor și consolidarea capacității lor.**

Sisteme de management al cauzelor

În majoritatea statelor participante la studiu, autoritățile de coordonare nu au instalat un sistem de management al cauzelor. Acesta este însă un domeniu dinamic, în care unele state au introdus inovații în decursul cercetării. **Există probabilitatea ca autoritățile de coordonare, în special în statele cu un număr de cauze destul de mare sau în creștere, să beneficieze de pe urma unui sistem electronic de management al cauzelor. Un astfel de sistem include, de regulă, instrumente specializate de informare și comunicare, ca de exemplu software de management al cauzelor, precum și un loc central pentru accesarea, stocarea și managementul documentației pe măsură ce cauzele trec prin procesul de executare. Sistemele de management al cauzelor constituie, de asemenea, bune practici, deoarece sprijină păstrarea eficientă a datelor, asigurând astfel crearea unei memorii instituționale.**

Site-uri web

Autoritățile de coordonare au diverse abordări în ceea ce privește crearea și mentenanța site-urilor web. Câteva nu sunt prezente pe internet, în timp ce altele au o pagină web care face parte din site-ul web al ministerului sau departamentului „părinte”. Conținutul diferă, de la informații succinte despre rolul autorității de coordonare și legislația privind funcționarea acesteia, la informații mult mai detaliate despre cauze pendinte și soluționate.

Deși nu toate autoritățile de coordonare vor dispune de resurse suficiente pentru site-uri web cu funcții și limbi multiple, astfel de site-uri web au potențialul de a crea o evidență publică a activității lor curente și, prin urmare, de a-și spori vizibilitatea atât pentru alte autorități publice, cât și pentru publicul larg. În cazul în care se creează un site web, bunele practici impun ca acesta să fie actualizat periodic; prin urmare, sustenabilitatea unei prezențe web pentru o autoritate de coordonare ar trebui să fie integrată de la începutul oricărei astfel de inițiative.

Competențele și responsabilitățile autorităților de coordonare

Toate autoritățile de coordonare participante la studiu au competența de a **solicita autorităților naționale competente informații despre chestiuni legate de executare**. În câteva state, autoritățile naționale au obligația legală de a furniza informațiile solicitate.

În aproape toate statele, autoritatea de coordonare este singura responsabilă pentru a organiza **traducerea și diseminarea hotărârilor și deciziilor care ar trebui executate**, regimurile referitoare la entitățile care efectuează traducerea efectivă fiind diferite de la stat la stat.

Aproape toate autoritățile de coordonare sunt responsabile de **elaborarea planurilor de acțiune și a rapoartelor de acțiune** în vederea transmiterii către DEJ, în timp ce altele oferă îndrumări ministerelor competente în acest sens și acționează ca mecanism de control al calității planurilor sau rapoartelor de acțiune înainte de transmitere.

În aproximativ trei sferturi din cele 27 de state, autoritatea de coordonare are competența de a **stabili termene limită** autorităților competente pentru a propune măsurile necesare în vederea executării, iar în alte state, autoritatea de coordonare informează pur și simplu autoritățile publice cu privire la termenele stabilite de DEJ.

În aproximativ trei sferturi din state, autoritatea de coordonare are competența de a **propune inițiative legislative** pentru repararea încălcărilor identificate de Curte (dar nu de a iniția procesul legislativ din oficiu sau *ex officio*).

Aproximativ două treimi din autoritățile de coordonare au competența, fie formal, fie *ad-hoc*, de a **discuta aspecte legate de executare cu reclamantul, INDO și ONG-uri**. În practică, contactul cu reclamantul se poate limita la plata reparației echitabile.

Aproximativ jumătate din autoritățile de coordonare au competența de a **propune modificări bugetare pentru măsurile necesare în vederea executării**. În alte situații, autoritatea de coordonare poate fi consultată cu privire la chestiuni bugetare sau chestiunea revine ministerului din care face parte autoritatea ori ministerului răspunzător pentru încălcarea inițială.

Aproximativ jumătate din autoritățile de coordonare sunt responsabile de **plata sumelor de bani pentru acordarea reparației echitabile**. În celelalte state, o altă entitate guvernamentală este responsabilă pentru efectuarea plăților, uneori în urma unei dispoziții date de autoritatea de coordonare.

În puțin peste jumătate din statele participante la studiu, autoritatea de coordonare **prezintă corpului legislativ un raport periodic (de obicei anual) cu privire la executarea hotărârilor. Prezentarea unui raport anual** face parte din mandatul său oficial, fie a devenit o practică consacrată.

Coordonarea cu alte autorități publice

În plus față de competențele și responsabilitățile de mai sus, în aproape toate statele participante la studiu, autoritatea de coordonare are competența de a defini și de a pune în aplicare măsurile necesare pentru executare și de a convoca reuniuni cu sau între autoritățile publice (uneori inclusiv corpul legislativ) în acest scop.

Există diferite modele pentru desfășurarea unor astfel de reuniuni de coordonare, de la comitet formalizat alcătuit din mai multe părți interesate, la grupuri de lucru *ad-hoc* sau reuniuni unice axate pe cauze specifice.

Comitete permanente pentru executare

În câteva state, autoritatea de coordonare sau ministerul „părinte” al acesteia a convocat un comitet permanent, care include reprezentanți ai altor autorități publice, ca de exemplu ministere, puterea legislativă și puterea judecătorească, iar uneori și INDO-uri, ONG-uri și/sau alți membri ai societății civile, cum ar fi cadrele universitare.

Organele permanente constituie o bună practică din mai multe motive: asigură continuitatea și consolidează experiența în materie de executare; întăresc sentimentul de responsabilitate pentru executare în cadrul ramurilor diferite ale statului; facilitează contactul cu mai multe organe statale și nestatale; și dezvoltă o funcție preventivă, dar și reparatorie, pentru autoritatea de coordonare. Aceste avantaje sunt deosebit de pronunțate în cauzele complexe și greu de soluționat, în care este esențial să existe reprezentanți ai diferitelor entități, pentru a identifica și a depăși blocajele și a facilita conceperea unei reforme fezabile și durabile a legilor și politicilor. Un astfel de forum multipartit oferă totodată un interlocutor util pentru DEJ cu ocazia vizitei într-un stat pentru a monitoriza executarea hotărârilor, permițând DEJ să se familiarizeze cu pozițiile tuturor părților interesate relevante.

Totuși, statele care au adoptat această bună practică au fost nevoite să depășească niște obstacole practice. Organele interinstituționale pot deveni complicate și greu de convocat periodic. În plus, unele state s-au confruntat cu probleme legate de participarea redusă în practică a ministerelor și parlamentelor sau de participarea unor funcționari a căror vechime s-ar putea să nu fie suficientă pentru a sprijini un proces decizional eficient. De asemenea, ar trebui remarcat faptul că unele state participante la studiu au înființat un organ interinstituțional care ulterior a devenit nefuncțional, ceea ce demonstrează necesitatea unei conduceri susținute și a unui angajament susținut față de funcționarea eficace a acestuia.

Reuniuni *ad-hoc* sau grupuri de lucru pentru cauze sau probleme specifice

În unele state, cu sau fără comitet permanent pentru executare, autoritatea de coordonare organizează reuniuni neperiodice cu alte autorități de stat sau convoacă reuniuni *ad-hoc* ori grupuri de lucru pentru cauze deosebit de complexe. **Această abordare are avantaje evidente, de a stimula actorii necesari să își concentreze atenția asupra problemelor greu de soluționat. Acest lucru este valabil în statele care nu au un comitet interinstituțional permanent. În statele care au deja un comitet interinstituțional permanent, reuniunile *ad-hoc* pentru cauze specifice constituie un mecanism suplimentar de coordonare.**

PROCEDURI DE EXECUTARE

Cadrul juridic

În majoritatea statelor participante la studiu, nu există legislație specială care să reglementeze procesul de executare. Un fel de legislație specifică ce stă la baza procesului de executare există în puțin sub o treime din

statele participante la studiu. În cazul în care există o astfel de legislație, o bună practică este revizuirea periodică a acesteia pentru a se asigura că aceasta ține pasul cu modificările procedurale efectuate de Curte sau de CM, astfel încât hotărârile Curții să fie executate efectiv. Ar constitui o bună practică, de asemenea, ca o astfel de legislație specială să specifice termene scurte pentru îndeplinirea diferitelor etape ale procesului de executare.

Statutul Convenției și al hotărârilor Curții

În marea majoritate a celor 27 de state participante la studiu, Convenția, ca tratat ratificat, are statut superior legislației naționale, dar nu și Constituției. În plus, hotărârile și deciziile Curții vor fi tratate ca oferind îndrumări cu caracter imperativ în ceea ce privește obligațiile care decurg din Convenție. Hotărârile Curții sunt direct executorii în fața instanțelor naționale în puțin peste jumătate din state. În unele state în care hotărârile Curții nu sunt direct executorii, o bună practică este aceea ca dreptul intern fie să le recunoască drept bază pentru redeschiderea anumitor tipuri de procese (diferite proceduri administrative, civile sau penale), fie să permită unui procuror să facă demersuri în temeiul acestora (precum redeschiderea urmăririi penale).

O majoritate clară a statelor recunosc soluționările pe cale amiabilă sau declarațiile unilaterale ca titluri executorii, dar efectul unei astfel de recunoașteri diferă. În multe state, indiferent dacă sunt recunoscute sau nu ca titluri executorii, o bună practică este aceea ca soluționările pe cale amiabilă și declarațiile unilaterale să fie executate la fel ca hotărârile.

Aplicarea măsurilor individuale

Plata „reparației echitabile” (acordarea de despăgubiri)

Procedura urmată de state cu privire la plata unei reparații echitabile este similară, în linii mari, indiferent dacă este vorba despre o chestiune de practică sau despre obiectul unor dispoziții legale specifice. Descrierea procedurilor de acordare a despăgubirilor în dispozițiile legale ar putea fi o bună practică dacă se specifică termene clare pentru efectuarea plății. O altă bună practică identificată este aceea de a începe aflarea informațiilor necesare (de exemplu: detalii cont bancar) înainte ca o hotărâre să devină definitivă.

În toate statele participante la studiu, este binevenit faptul că procedura care trebuie urmată nu prezintă nicio diferență în funcție de chestiunea dacă plata reparației echitabile trebuie efectuată în temeiul unei hotărâri, al unei soluționări pe cale amiabilă sau al unei declarații unilaterale.

Redeschiderea cauzelor

În aproape toate statele participante la studiu, este binevenit faptul că legea prevede posibilitatea redeschiderii pe cale judiciară a dosarelor administrative, civile, disciplinare și, în multe state, a dosarelor penale. În majoritatea cazurilor, autoritatea de coordonare nu poate iniția redeschiderea proceselor, deși CM a încurajat în mod repetat autoritățile naționale să instituie un sistem în care redeschiderea cercetărilor este avută în vedere într-o fază incipientă a procesului aferent Convenției, de exemplu, în momentul în care Curtea comunică o cerere.

O altă bună practică identificată este ca autoritatea de coordonare să prezinte informații unei instanțe naționale superioare cu privire la aspecte legate de executarea hotărârilor Curții Europene, facilitând astfel evaluarea efectului acestora asupra hotărârilor judecătorești naționale definitive. Această practică poate asigura totodată comunicarea promptă și cuprinzătoare către CM a informațiilor privind măsurile relevante pentru executarea hotărârii pronunțate într-o cauză.

Aplicarea măsurilor generale

Traducerea și diseminarea hotărârilor, deciziilor și rezoluțiilor

În majoritatea statelor există buna practică de asigurare a traducerii hotărârilor pe care le consideră relevante. Fără îndoială, diseminarea hotărârilor și deciziilor traduse ar trebui considerată o bună practică atunci când este efectuată cu regularitate. Traducerea și publicarea deciziilor de soluționare pe cale amiabilă și a declarațiilor unilaterale ar fi, de asemenea, o bună practică deoarece, la fel ca hotărârile, acestea pot duce la modificări importante ale legilor sau politicilor.

În general, hotărârile sunt diseminate în mod specific la nivelul actorilor relevanți în procesul de executare, dar, în multe situații, sunt trimise instanțelor chiar și atunci când acestea nu sunt direct implicate în executare. În plus, o bună practică este aceea ca traducerea să fie publicată de obicei în monitorul oficial și/sau pe site-ul web al autorității de coordonare ori al ministerului competent. Unele state fac chiar mai mult, incluzând rezumate în rapoartele anuale ale autorității de coordonare, buletine informative și chiar utilizând podcasturi și social media. În plus, constituie o bună practică traducerea și diseminarea în mod selectiv și periodic a informațiilor despre hotărâri pronunțate împotriva altor state, împreună cu mențiuni privind relevanța pentru statul respectiv.

În majoritatea statelor, rezoluțiile și deciziile CM cu privire la executare sunt diseminate la nivelul actorilor relevanți în procesul de executare. Însă acest lucru poate fi doar sub formă de rezumat ori se poate limita la rezoluții și decizii referitoare la cauze care fac obiectul procedurii

consolidate sau care prezintă o anumită importanță. **O bună practică pentru autoritățile de coordonare ar fi aceea de a asigura traducerea și publicarea textului integral al deciziilor și rezoluțiilor CM, precum și diseminarea acestora la nivelul actorilor relevanți.** În plus, CDDH recomandă elaborarea planurilor și rapoartelor de acțiune în limba națională și asigurarea accesului cât mai larg posibil la acestea, pentru ca reclamantii, organizațiile societății civile, INDO-urile și parlamentarii să aibă posibilitatea de a formula observații cu privire la informațiile transmise și să contribuie cu dovezi și idei în ceea ce privește executarea hotărârilor.

Modificări ale legislației și practicii

Hotărârile și deciziile Curții cu privire la toate statele au dus la modificări ale legislației, iar în multe state au dus și la modificări ale unor sau chiar ale tuturor elementelor următoare: practici legate de cercetare, urmărire penală și de altă natură, precum și jurisprudența instanțelor, inclusiv a instanțelor constituționale. Rolul autorității de coordonare diferă, de la cel de lider în precizarea necesităților până la cel de furnizare de informații sau de exercitare a unor forme informale de presiuni asupra organelor competente. **O posibilă bună practică este ca autoritatea de coordonare să aibă mai multe căi formale de stimulare fie a executivului, fie a legislativului, pentru a se asigura că legile trec prin modificările necesare în urma unei hotărâri a Curții.**

În ceea ce privește asigurarea eficacității căilor de atac, autoritățile de coordonare din mai multe state joacă în mod clar un rol important în colaborarea cu alte instituții și în exercitarea de presiune sau influență informală, cu respectarea cuvenită a separării puterilor, precum și în impulsionearea, acolo unde este necesar, a depășirii întârzierilor. Pe lângă această bună practică, autoritatea va oferi asistență prin explicarea și interpretarea unei hotărâri, în vederea identificării măsurilor pe care aceasta le impune. În câteva dintre statele participante la studiu, autoritatea de coordonare întocmește de fapt proiecte de legi sau, la cererea legislativului, formulează observații la proiectele de legi prin prisma jurisprudenței Curții și a normelor Consiliului Europei.

În plus, scopul multor state este să urmeze bunele practici constând în diferențierea și prioritizarea hotărârilor sau deciziilor pentru procedurile speciale de executare, de exemplu cele din cadrul procedurii de supraveghere sporită.

SUPRAVEGHEREA INTERNĂ A EXECUTĂRII

Controlul în cadrul executivului

Procesul de control intern va presupune, pentru autoritatea de coordonare, colectarea și colanționarea de informații de la autoritățile competente. În câteva state, autoritățile naționale respective au obligația legală de a le furniza.

În special în statele cu un număr mare de cauze, o bună practică este să se asigure faptul că autoritatea de coordonare are prerogative suficiente pentru a obține informații în timp util de la autoritățile implicate în hotărâre.

În unele state, organele naționale întocmesc rapoarte anuale referitoare la mai multe aspecte, inclusiv executarea hotărârilor, iar altele întocmesc rapoarte axate exclusiv sau predominant pe aspectele legate de executare și activitățile autorității de coordonare. În unele state, alte instituții (de exemplu organe de audit independente) sunt implicate în controlul intern al executării.

Transparența elaborării rapoartelor în cadrul executivului este, de asemenea, un aspect important. **Unele state au bune practici în adoptarea unei abordări transparente și proactive în ceea ce privește diseminarea informațiilor despre executarea hotărârilor, asigurându-se că diferitele ramuri ale statului, dar și publicul larg, sunt informate cu privire la stadiul executării hotărârilor.**

Rapoarte în fața legislativului

În puțin peste jumătate din cele 27 de state participante la studiu, autoritatea de coordonare (sau ministerul-părinte al acesteia) se angajează să prezinte legislativului un raport periodic (de obicei anual) cu privire la executare, fie în temeiul mandatului său oficial, fie ca practică. **Prezentarea de rapoarte în fața parlamentului național cu privire la stadiul executării este considerată, în general, o bună practică.** Pe această cale, executivul poate implica parlamentul într-un dialog transparent cu privire la executare, ceea ce reflectă responsabilitatea lor comună de a proteja și a realiza drepturile omului. Prezentarea de rapoarte periodice de către executiv constituie, de asemenea, o evidență publică a răspunsului statului la hotărârile privind drepturile omului, care informează nu numai parlamentul, ci și alte organisme, precum INDO-uri și societatea civilă. În cazul în care există mecanisme de raportare, este important ca acestea să nu fie doar formaliste și ca executivul să facă obiectul unui control activ din partea parlamentului.

Existența unei structuri parlamentare specializate care supraveghează totodată executarea hotărârilor Curții este considerată, în general, o bună practică, deoarece subliniază importanța acestei sarcini și poate servi ca element central pentru executare (care poate fi deosebit de importantă pentru statele cu un volum mare de cauze mai complexe). Indiferent de forma controlului parlamentar, o bună practică este aceea ca guvernele să îl faciliteze prin rapoarte periodice și prin alte mijloace, precum implicarea parlamentarilor în organe interinstituționale care supraveghează executarea.

În plus, o bună practică ar fi ca executivul să facă schimb de planuri de acțiune și rapoarte de acțiune cu comisiile specializate pentru drepturile omului, pentru

a se asigura că parlamentarii pot să examineze, dar și să contribuie la documentele transmise la DEJ.

Alte mecanisme interne de control al eficacității executării

În unele state, există o formă de supraveghere independentă integrată în sistem, fapt care poate oferi un control constructiv. De exemplu, acesta poate fi realizat de o instituție națională pentru drepturile omului sau de Ombudsman.

În unele state, ONG-urile joacă un rol oficial în procesul de executare, iar acest lucru poate fi considerat o bună practică deoarece asigură faptul că expertiza ONG-urilor este folosită sistematic în procesul de executare.

Există exemple notabile de colaborare între state și societatea civilă cu privire la cauze specifice, iar un astfel de dialog se poate dovedi eficace în absența unor organisme permanente în materie de executare (sau în plus față de acestea).

Rolul autorității de coordonare în concretizarea modificărilor legislative

În aproximativ trei sferturi din statele participante la studiu, autoritatea de coordonare are competență de inițiativă legislativă pentru repararea încălcărilor identificate de Curte (dar, în general, nu de a iniția procesul legislativ din oficiu). Unele state oferă autorității de coordonare un rol mai proactiv în această privință, inclusiv mecanisme de accelerare a măsurilor reparatorii.

În general, nivelul adecvat de supraveghere internă depinde de diverși factori, inclusiv de numărul de cauze pendinte, de complexitatea încălcărilor și de principiile de guvernare dintr-un anumit stat. **Cu toate acestea, implicarea factorilor de decizie la nivel înalt în executarea hotărârilor pronunțate în cauze dificile poate contribui la facilitarea unui proces de executare mai lin și mai eficace.** În general, este, de asemenea, o bună practică să existe mai multe forme de supraveghere a acțiunii (sau inacțiunii) executivului, iar conform recomandării Consiliului Europei, aceasta ar trebui să includă prezentarea de rapoarte periodice de către executiv în fața parlamentului și facilitarea controlului parlamentar privind executarea hotărârilor.

COOPERAREA ÎN MATERIE DE EXECUTARE ÎNTRE STATE ȘI CONSILIUL EUROPEI

Avocații de la DEJ efectuează periodic vizite de țară și se întâlnesc cu principalii factori de decizie, de exemplu pentru a discuta elaborarea planurilor de acțiune. **Cu siguranță, o bună practică este ca autoritățile de coordonare să fie proactive în înlesnirea unor astfel de reuniuni.**

Interacțiunea dintre coordonatorii naționali și organele Consiliului Europei are loc, de asemenea, în contextul proiectelor Consiliului Europei, de exemplu sub formă de ateliere și mese rotunde, reuniuni cu principalii factori de decizie, precum și activități de informare pentru avocați, judecători și alte părți interesate relevante.

Coordonatorii naționali au subliniat, de asemenea, potențialul Rețelei coordonatorilor executării (Execution Coordinators' Network – ExCN; lansată de Consiliul Europei la Helsinki în iunie 2024) de a facilita schimbul de expertiză și experiență între autoritățile de coordonare.

Colaborarea armonioasă și eficientă dintre DEJ și autoritățile naționale de coordonare, în special prin vizite de țară, reprezintă exemple de bune practici. Flexibilitatea și varietatea formelor de cooperare, care include proiecte bilaterale și multilaterale, se remarcă, de asemenea, ca o bună practică, deoarece fac posibil un răspuns rapid și strategic la provocările specifice legate de executarea hotărârilor.

Participarea la reuniunile DH

Reprezentanții permanenți ai statelor la Strasbourg participă, de obicei, la reuniunile DH (reuniunile Comitetului de Miniștri au loc trimestrial pentru a dezbate executarea hotărârilor Curții Europene). Deși practica statelor variază, autoritatea de coordonare participă la reuniunile DH, de obicei, numai atunci când are loc dezbateră orală în cauze îndreptate împotriva statului propriu. Totuși, unele autorități de coordonare participă frecvent la reuniunile DH (fie personal, fie prin intermediul concluziilor scrise), chiar și atunci când se examinează numai cauze îndreptate împotriva altor state. Uneori, la reuniunile DH participă și alți oficiali decât cei din cadrul autorității de coordonare, inclusiv miniștri.

Participarea autorității de coordonare și a altor principali factori de decizie la reuniunile DH este un exemplu de bună practică. Acest lucru este valabil în special atunci când autoritățile de coordonare participă la reuniuni care vizează alte state. O astfel de participare le oferă experiență directă și informații directe cu privire la procesul de executare (modul în care a fost primită executarea unei hotărâri pronunțate într-o anumită cauză și care sunt așteptările CM) și le permite să învețe din experiența altor țări cum să execute mai eficient hotărârile Curții.

Efectele deciziilor și ale rezoluțiilor provizorii ale CM

Impactul deciziilor și al rezoluțiilor provizorii adoptate de CM în cauze individuale diferă semnificativ în funcție de obiectul cauzei în discuție și de statul în privința căruia au fost adoptate. În multe situații, astfel de decizii contribuie la mobilizarea eforturilor pentru executarea hotărârilor pronunțate în anumite cauze și precizează sau clarifică demersurile care trebuie făcute.

O bună practică este aceea ca autoritățile de coordonare să traducă și să disemineze deciziile emise de CM, deoarece acestea oferă informații semnificative despre procesul de executare, iar diseminarea lor ar putea contribui la stimularea altor demersuri.

CONCLUZIE

Executarea hotărârilor Curții necesită o atenție și un angajament susținute, precum și implicarea mai multor organe, atât statale, cât și nestatale. Majoritatea statelor participante la studiu au probleme în ceea ce privește hotărâri de principiu aflate în curs de executare de mai mult de 5 ani. Chiar și statele cu relativ puține hotărâri în curs de executare nu sunt scutite de provocările care decurg din câteva cauze complexe sau greu de soluționat.

În consecință, astfel cum se recomandă în Ghidul pentru Recomandarea (2008)2, toate statele ar trebui să dispună – prin lege, reglementare sau practică consacrată – de o autoritate de coordonare abilitată și dotată cu resurse în mod corespunzător în cadrul executivului. Acest studiu a evidențiat numeroase exemple de bune practici pe care statele le-ar putea adopta sau adapta, ca de exemplu înființarea unor comitete permanente și a unor grupuri de lucru alcătuite din actori naționali diferiți cu caracter permanent sau pentru cauze specifice și detașări de personal de la autoritatea de coordonare la DEJ. Pe baza practicilor din statele participante la studiu, concluzia este că nu există vreo practică suficientă pentru a asigura executarea hotărârilor în mod integral și în timp util. Mai degrabă, combinația de măsuri care se consolidează reciproc, adaptate corespunzător la contextul național specific, este cea care va permite statelor să dea curs recomandărilor formulate de CDDH.

1. Introducere

1.1. CONTEXT

Studiul a fost elaborat în cadrul proiectului „Support to efficient domestic capacity for the execution of ECtHR judgments (Phase 1)”, care este implementat de Consiliul Europei și finanțat de Human Rights Trust Funds (HRTF). Scopul proiectului este de a oferi sprijin instituțional în ceea ce privește desemnarea și activitatea coordonatorilor executării hotărârilor la nivel național, atât pentru a coordona procesul național de executare, cât și pentru a menține un dialog eficient cu Comitetul de Miniștri. Pe lângă acest studiu, în cadrul proiectului s-a instituit „Rețeaua coordonatorilor executării” pentru a permite autorităților naționale de coordonare să facă schimb de experiență și bune practici și să se sprijine reciproc în procesul de executare a hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului („Curtea”). Rețeaua a fost lansată în cadrul unei reuniuni a autorităților, organizate de Direcția Generală Drepturile Omului și Statul de Drept din cadrul Consiliului Europei la 24 iunie 2024, la Helsinki, Finlanda.

Statele membre ale Consiliului Europei au recunoscut în repetate rânduri că executarea rapidă și eficientă a hotărârilor Curții este vitală pentru a consolida protecția drepturilor omului la nivel național și pentru a asigura eficacitatea pe termen lung a sistemului european de protecție a drepturilor omului. În același scop, Comitetul de Miniștri („CM”) a îndemnat statele membre să se asigure că Recomandarea CM/Rec(2008)2 cu privire la capacitatea națională eficientă pentru punerea în executare cu celeritate a hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului („Recomandarea (2008)2”) este pusă în aplicare în totalitate.

Recomandarea (2008)2 îndeamnă statele membre:

1. să desemneze un coordonator – persoană sau organ – al executării hotărârilor la nivel național, cu contacte de referință în cadrul autorităților naționale competente implicate în procesul de executare. Acest coordonator ar trebui să aibă prerogativele și autoritatea necesare:
  - ▶ să obțină informații relevante
  - ▶ să asigure legătura cu persoanele sau organele responsabile la nivel național cu luarea deciziilor privind măsurile necesare pentru executarea hotărârii;
  - ▶ și, dacă este necesar, să ia ori să inițieze măsuri relevante pentru a accelera procesul de executare.

2. să asigure, fie prin intermediul Reprezentanței permanente, fie în alt mod, existența unor mecanisme adecvate pentru un dialog eficient și transmiterea informațiilor relevante între coordonator și Comitetul de Miniștri;
3. să ia măsurile necesare pentru a se asigura că toate hotărârile care trebuie să fie executate, precum și toate deciziile și rezoluțiile relevante ale Comitetului de Miniștri referitoare la hotărârile respective, sunt diseminate în mod corespunzător și rapid, dacă este necesar în traducere, actorilor relevanți în procesul de executare;
4. să identifice cât mai curând posibil măsurile care pot fi necesare pentru a asigura executarea rapidă;
5. să faciliteze adoptarea oricăror măsuri utile pentru a dezvolta sinergii eficiente între actorii relevanți în procesul de executare la nivel național, fie în general, fie ca răspuns la o hotărâre specifică, și pentru a identifica competențele lor respective;
6. să elaboreze rapid, după caz, planuri de acțiune privind măsurile avute în vedere pentru executarea hotărârilor, inclusiv, dacă este posibil, un calendar indicativ;
7. să ia măsurile necesare pentru a se asigura că actorii relevanți în procesul de executare sunt suficient de familiarizați cu jurisprudența Curții, precum și cu recomandările și practicile relevante ale Comitetului de Miniștri;
8. să difuzeze actorilor relevanți vademecumul² întocmit de Consiliul Europei cu privire la procesul de executare și să încurajeze utilizarea acestuia, precum și a bazei de date a Consiliului Europei cu informații privind stadiul executării în toate cauzele pendinte în fața Comitetului de Miniștri;
9. după caz, să informeze parlamentele lor cu privire la situația executării hotărârilor și măsurile luate în acest sens;
10. în cazul în care acest lucru este impus de o problemă persistentă și semnificativă în procesul de executare, să se asigure că se iau toate măsurile de remediere necesare la nivel înalt, dacă este necesar la nivel politic.

² Departamentul pentru executarea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului, *Guide for the drafting of action plans and reports for the execution of judgments of the European Court of Human Rights* (nedatată), <https://rm.coe.int/guide-drafting-action-plans-reports-en/1680592206>.

1.2. METODOLOGIE

Acest studiu se bazează pe studii naționale efectuate în perioada aprilie–iulie 2024 în 27 de state membre ale Consiliului Europei. Statele și autorii studiilor naționale sunt enumerați în Anexă, la sfârșitul raportului. Printre cele 27 de state se numără unele cu un mare număr de cereri pendinte în fața Curții și un mare număr de cauze, inclusiv hotărâri de principiu, hotărâri în curs de executare, precum și altele cu un număr redus de cauze. Statele prezintă diferențe și în ceea ce privește dimensiunea populației, situarea lor în diferite regiuni ale Europei și de cât timp sunt părți la Convenția europeană a drepturilor omului („Convenția”). Astfel, deși este posibil ca cele 27 de state să nu fie pe deplin reprezentative pentru cele 46 de state membre ale Consiliului Europei, ele reflectă diversitatea provocărilor și a practicilor la nivel național, pe care prezentul studiu urmărește să le evidențieze.

Pentru a asigura, pe cât posibil, comparabilitatea între studiile naționale, autorii au folosit un chestionar³ comun, combinat cu cercetări documentare și interviuri semistructurate cu actori principali sau experți în materie de supraveghere a executării hotărârilor. La studiu au participat actuali sau foști coordonatori naționali ori funcționari ai autorității de coordonare desemnate, precum și reprezentanți ai parlamentului național, ai parchetului, ai sistemului judiciar, ai ombudsmanului, ai instituției naționale pentru drepturile omului („INDO”) și ai organizațiilor societății civile. Scopul a fost acela de a oferi o imagine de ansamblu actualizată nu numai a structurilor și procedurilor existente la nivel național pentru executarea hotărârilor, ci și a modului în care acestea funcționează în practică.

Durata cercetării a fost de 11 ani (ianuarie 2013–decembrie 2023). Intervalul a fost stabilit având în vedere (i) intrarea în vigoare a Protocolului nr. 14 la Convenție, care a consolidat mijloacele de care dispune CM pentru a supraveghea executarea⁴, și (ii) adoptarea de către CM a unor noi metode de lucru pentru supravegherea executării hotărârilor, de exemplu sistemul dublu de supraveghere și introducerea planurilor și rapoartelor de acțiune.

Dacă nu se precizează altfel, în contextul acestui studiu multinațional, prezentarea practicilor din cele 27 de state se bazează direct pe datele din studiile naționale. Autorii acestui studiu ar dori să mulțumească autorilor studiilor

3. Consiliul Europei, Methodology for a Study on the existing mechanisms for execution of the judgments and decisions of the European Court of Human Rights in the member states in the light of CM Recommendation (2008)2, martie 2024, <https://rm.coe.int/methodology-multi-country-study/native/1680af74dd>.

4. Information document DGHL-Exec/Inf (2010)1, 18 mai 2010, întocmit de DEJ – DG-HL. Entry into force of Protocol No. 14: consequences for the supervision of the execution of judgments of the European Court by the Committee of Ministers, <https://rm.coe.int/168059ac93>.

naționale, atât pentru colectarea diligentă a datelor, cât și pentru evaluarea atentă a acestor date, ceea ce a facilitat în mare măsură sarcina de compilare a acestui studiu comparativ. De asemenea, suntem recunoscători numeroaselor persoane intervievate din cele 27 de state participante la studiu pentru timpul și cunoștințele oferite cu generozitate.

1.3. SCOPUL STUDIULUI: IDENTIFICAREA „BUNELOR PRACTICI”

Acest studiu multinațional analizează modul în care funcționează autoritățile de coordonare în statele participante la studiu. În special, se identifică mecanisme și practici eficace de executare la nivel național care se conformează Recomandării CM/Rec(2008)2. Pe scurt, cu respectarea terminologiei utilizate de Comitetul director pentru drepturile omului (CDDH), care transmite către CM rapoarte privind aspecte legate de drepturile omului, sunt denumite „bune practici”.

CDDH, alcătuit din experți guvernamentali în domeniul drepturilor omului și observatori, inclusiv organizații ale societății civile, a raportat în Ghid pentru Recomandarea (2008)2 că „Datorită diversității sistemelor juridice, constituționale și politice, este posibil ca ceea ce se consideră o bună practică într-un anumit stat să nu se poată aplica într-un alt stat” (pct. 12). Într-adevăr, eficacitatea structurilor și a practicilor interne depinde, prin natura proprie, de contextul în care acestea funcționează. De exemplu, structurile formale, pe mai multe niveluri (așa cum se prevede uneori în legislația internă) pot fi adecvate pentru statele mai mari și/sau pentru cele cu un număr mare de cauze, dar nepotrivite pentru statele mai mici sau cele cu puține hotărâri care necesită executare. În plus, simpla existență a unor mecanisme instituționalizate, reglementări sau legi nu garantează, în sine, executarea în mod integral și în timp util a hotărârilor, care depinde totodată de capacitatea necesară și voința politică ale actorilor principali de a coopera [între ei și cu Departamentul pentru executarea hotărârilor (DEJ)] și de a încuraja punerea efectivă în practică.

Ghidul CDDH pentru Recomandarea (2008)2 oferă orientări cu privire la modul de clasificare a unei măsuri ca „bună practică”. Un criteriu este dacă măsura a fost aprobată de Curte, CM și/sau Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei (pct. 11). Celelalte criterii se referă la chestiunea dacă, într-un anumit context, măsura:

- consolidează autoritatea actorilor responsabili cu executarea
- permite o implicare sporită a tuturor actorilor relevanți în procesul de executare la nivel național
- asigură vizibilitatea procesului de executare și promovează cunoașterea suficientă a acestuia
- promovează cooperarea cu CM și DEJ
- contribuie la depășirea unei dificultăți în procesul de executare la nivel național (pct. 11).

Ghidul CDDH pune accent pe importanța existenței unei autorități de coordonare abilitate și dotate cu resurse în mod corespunzător în cadrul executivului, ceea ce poate facilita și stimula acțiunile nu numai ale ministerelor și agențiilor guvernamentale, ci și ale altor actori, inclusiv instanțe, organe legislative și organisme administrative. De asemenea, se acordă atenție importanței continuării, de către autoritatea de coordonare, a dialogului cu INDO-uri și organizațiile societății civile. În ghid se semnalează totodată necesitatea ca autoritatea de coordonare să dezvolte o cooperare eficientă cu CM și DEJ, inclusiv prezentarea în timp util a unor planuri de acțiune și rapoarte de acțiune cuprinzătoare, precum și implicarea strategică a DEJ ca sursă de presiuni externe în cazul în care executarea unei hotărâri este obstructată de actori interni refractari.

La 7 ani de la publicarea Ghidului CDDH în 2017, pe baza unei serii de rapoarte naționale compilate în 2024, acest studiu examinează sistemele și practicile interne menite să asigure executarea hotărârilor Curții în 27 de state ale Consiliului European, integrând evoluții mai recente și evidențiind exemple de bune practici (unele existente deja, altele noi).

Studiul evidențiază, după caz, bunele practici instituționalizate, ca de exemplu instituirea unor comitete și a unor grupuri de lucru care reunesc diferiți actori interni cu caracter permanent sau pentru cauze specifice; comisiile parlamentare permanente; legile de abilitare și executarea directă a hotărârilor prin intermediul sistemelor de instanțe judecătorești naționale.

De asemenea, includem exemple de bune practici care sunt mai detaliate, cum ar fi utilizarea proactivă de către o autoritate de coordonare a tehnologiei informației pentru a urmări măsurile de executare; detașări de personal de la autoritatea de coordonare la DEJ; grupuri de lucru pentru consolidarea executării în cauze complexe sau greu de soluționat; și inițiative de traducere și diseminare nu numai a hotărârilor pronunțate împotriva statului, ci și a soluționărilor pe cale amiabilă, a declarațiilor unilaterale, precum și a hotărârilor relevante pronunțate împotriva altor state.

Exemplele de bune practici – sau bune practici potențiale, în funcție de context – sunt evidențiate cu caractere albine pe parcursul studiului. Aceste exemple se bazează pe evaluarea de către autori a informațiilor din rapoartele naționale și a altor date și cercetări (a se vedea, de exemplu, Murray și De Vos 2020), precum și pe orientările privind bunele practici emise de CM și alte organe ale Consiliului European. Vă rugăm să rețineți că exemplele de bune practici menționate sunt mai degrabă orientative decât exhaustive.

1.4. GHID PENTRU ACEST STUDIU

Secțiunea 2 analizează datele statistice referitoare la executarea hotărârilor Curții în cele 27 de state participante la studiu și prezintă contextul acestui studiu multinațional. Secțiunea 3 se axează pe autoritățile naționale de coordonare, examinând legislația privind organizarea și funcționarea acestora, resursele, competențele și responsabilitățile acestora, precum și diferitele abordări adoptate pentru coordonarea actorilor statali și nestatali implicați în executare. Secțiunea 4 examinează procesul de executare în statele participante la studiu, inclusiv cadrul juridic (dacă există) care stă la baza acestuia, statutul Convenției și al hotărârilor Curții în ordinea juridică națională, precum și procesele de aplicare a măsurilor individuale și generale. Secțiunea 5 analizează diferitele modalități de supraveghere a procesului de executare, atât de către organele naționale, cât și de către Consiliul European. Secțiunea 6 prezintă concluziile studiului, bazate pe practicile comparative ale statelor.

2. Context statistic

Această secțiune este o scurtă prezentare generală a unei analize a datelor statistice relevante pentru executarea hotărârilor Curții. Oferă ceea ce considerăm a fi un context important pentru prezentul studiu.

Remarcăm că este foarte dificil să se coreleze datele statistice cu bunele practici ale statelor individuale ori să se utilizeze statistici pentru a stabili cum sau de ce este posibil să fi existat o îmbunătățire a situației executării într-un stat. De asemenea, este important să se recunoască faptul că mulți factori diferiți pot influența executarea efectivă și, prin urmare, este necesară o înțelegere de ansamblu a contextului din fiecare stat. De exemplu, dimensiunea populației țării poate influența bilanțul său general în materie de executare. Cu toate acestea, este totodată posibil ca țările cu populații de dimensiuni comparabile să aibă un bilanț general de executare complet diferit. În plus, unele țări au un număr mare de hotărâri în curs de executare, care este în mod clar disproporționat față de dimensiunea populației lor.

De asemenea, ar trebui recunoscut faptul că statisticile privind cauzele au fost afectate de modificările în practică adoptate de Curte și CM în timpul studiului. De exemplu, introducerea de către Curte a unei proceduri simplificate care îi permite să declare admisibile cereri individuale și să soluționeze fondul acestora printr-o decizie comună [în temeiul art. 28 § 1 lit. b) din Convenție] a avut ca efect o creștere a numărului de cereri comunicate mai multor state (în special în a doua jumătate a perioadei dedicate studiului). Pentru unele state, această evoluție a fost reflectată de o creștere concomitentă a numărului de hotărâri prin care s-a constatat o încălcare a Convenției. În plus, rata transferului noilor hotărâri ale Curții către CM pentru supraveghere a fluctuat din cauza noilor norme și metode de lucru introduse de Curte în vederea soluționării cererilor pendinte restante.

Având în vedere aceste condiții, secțiunea de mai jos rezumă cele mai relevante constatări în ceea ce privește analiza statistică.

- Majoritatea statelor se confruntă cu o problemă presantă în ceea ce privește **cauzele de principiu pendinte de mai mult de 5 ani** (în consecință, statele ar trebui să aibă un sistem de executare din motive de practică, niciunul nefiind scutit de probleme legate de executare). În 15 din cele 27 de țări, această provocare are de a face în primul rând cu hotărâri de principiu a căror executare este pendinte de 5–10 ani. Un grup de șapte state se confruntă cu întârzieri în cauze în care executarea hotărârilor este pendinte de peste 10 ani. Deși se pare că jumătate din țări acordă prioritate cauzelor mai vechi de 5 ani, s-a constatat că niciuna nu a dezvoltat instrumente speciale pentru un control mai atent, deși problema este de amploare (a se vedea mai jos 4.5.4)

- În multe țări, au existat **mai multe hotărâri în care s-a constatat cel puțin o încălcare în a doua jumătate a deceniului dedicat studiului** (2018–2023) decât în prima jumătate (2013–2017), cu toate implicațiile pe care acest lucru le-ar fi putut avea asupra eficacității autorităților de coordonare respective. În câteva țări, s-a înregistrat tendința inversă.
- În mai multe state, s-a înregistrat o **creștere constantă – uneori acută – a numărului de soluționări pe cale amiabilă și/sau declarații unilaterale**.
- Mai multe state au înregistrat o creștere în general a numărului de cauze de principiu soluționate în a doua jumătate a perioadei de referință. Totuși, în multe dintre aceste țări, **numărul total de cauze de principiu soluționate a rămas foarte mic raportat la numărul mare de cauze pendinte**.
- Până la finalul perioadei incluse în studiu, în 15 din cele 27 de țări s-a înregistrat o scădere a **numărului total de cauze în care executarea hotărârii este pendinte** (cu durate variate, de la o treime la cinci șesimi din numărul total de cauze restante ale statului). În unele state, acest lucru a fost rezultatul soluționării unui număr mare de cauze repetitive. În plus, în alte state, **capacitatea de a soluționa cauze de principiu a rămas foarte limitată și multe dintre aceste țări au înregistrat o creștere a numărului total de cauze pendinte în ultimii ani ai perioadei incluse în studiu**.
- Mai multe state au reușit să execute toate hotărârile pronunțate împotriva lor care conțin trimiteri la art. 46. Totuși, în toate statele, **timpul mediu necesar pentru executarea unor astfel de hotărâri prezintă variații semnificative (între un an și 12 ani)**.
- O majoritate semnificativă a statelor **au reușit să plătească reparații echitabile în termenul stabilit de Curte** (a se vedea și 4.4.1 mai jos). Unul dintre mijloacele de evitare a întârzierilor este ca plata să fie efectuată direct din bugetul autorității de coordonare. Un număr mic de state au un număr tot mai mare de cauze în care nu respectă termenul pentru plata reparației echitabile (motivul fiind uneori planificarea bugetară necorespunzătoare).

- Numai un număr foarte mic de state au prezentat planurile de acțiune inițiale sau rapoartele de acțiune în termenul de 6 luni; o majoritate semnificativă a statelor au depășit termenul (în unele cazuri, în mod curent) (a se vedea, de asemenea, discuția din secțiunea 5 de mai jos). Acest lucru a fost adesea pus pe seama lipsei de personal. Alte explicații au inclus complexitatea cauzelor, lipsa coordonării între instituțiile naționale implicate în procesul de executare sau absența supravegherii mecanismelor naționale de executare. **Totuși, înființarea unor organe interinstituționale în sprijinul activității autorităților de coordonare pare să fi fost un factor-cheie în inversarea acestor tendințe negative în unele state** (a se vedea în continuare discuția despre aceste organe în secțiunea 3.7.1 de mai jos). Îmbunătățirile s-au explicat și prin **detașarea de personal de la autoritatea de coordonare la DEJ** (a se vedea 3.5.3 de mai jos), în corelație cu stabilirea unui plan de lucru neoficial pentru prezentarea planurilor sau rapoartelor de acțiune, convenit între autoritatea de coordonare și DEJ.
- În majoritatea statelor, **datele statistice** privind executarea hotărârilor sunt publicate de organele naționale (inclusiv prin intermediul rapoartelor autorităților de coordonare către parlamente și autoritățile executive, al rapoartelor anuale ale INDO-urilor și al bazelor de date statistice naționale). Șase state nu par să colecteze ori să publice astfel de date statistice, iar în două state, deși se colectează anumite date, acestea nu sunt făcute publice (a se vedea, de asemenea, secțiunea 3.5.5 de mai jos). Pe lângă informațiile puse la dispoziție de DEJ, **o bună practică ar fi ca și autoritățile naționale să colecteze și să publice statistici relevante privind executarea hotărârilor.**

3. Autorități naționale de coordonare

Secțiunea se axează pe autoritățile naționale de coordonare, inclusiv legislația (3.1) și statutul acestora în cadrul aparatului guvernamental (3.2), acordând atenție rolului dublu pe care majoritatea autorităților de coordonare îl joacă atât în calitate de agent pentru Curtea Europeană, cât și în calitate de persoană sau birou însărcinat cu coordonarea executării hotărârilor (3.3). Explicăm procesul de numire și revocare a coordonatorilor naționali (3.4) și resursele (umane, financiare, tehnice și materiale) care li s-au alocat (3.5). De asemenea, analizăm competențele și responsabilitățile autorităților de coordonare (3.6) și diferitele forme instituționale care s-au dezvoltat în unele state pentru a coordona diferiți actori statali și nestatali implicați în executare, de la comitete permanente pentru executare până la grupuri de lucru *ad-hoc* înființate pentru a accelera executarea unor hotărâri specifice (3.7).

3.1. LEGISLAȚIE

Aproximativ un sfert din autoritățile de coordonare participante la studiu există și funcționează în baza unei legislații (**Albania, Armenia, Republica Macedonia de Nord, Republica Moldova, România, Slovacia și Ucraina**). În aproximativ jumătate din statele participante la studiu, autoritățile de coordonare funcționează pe baza unui act executiv (de exemplu: decret prezidențial, regulament sau ordonanță de guvern), inclusiv **Croația și Cehia**. În februarie 2024, în Polonia s-a anunțat o nouă propunere legislativă privind executarea hotărârilor Curții Europene.

În special pentru statele cu un număr mare sau în creștere de hotărâri care necesită executare, poate fi util să existe o legislație explicită (emisă de puterea legislativă sau cea executivă) pentru a formaliza și a consolida mecanismul de executare.

- De exemplu, în **Armenia**, Legea din 2019 privind reprezentantul în chestiuni juridice internaționale a asigurat pentru prima dată o bază legală pentru reprezentarea țării în fața Curții Europene, definind statutul și procedurile de numire ale acestuia și totodată evidențiind competențele și responsabilitățile acestuia, inclusiv autoritatea de a pune în aplicare normele europene în materie de drepturile omului și măsurile preventive, precum și de a facilita cooperarea cu diferite organe ale Consiliului Europei, inclusiv CM. Această trecere de la decizii de guvern la legislație poate duce, în timp, la o mai mare stabilitate, consecvență și transparență în procesul de executare.

Există câteva state, precum **Țările de Jos și Regatul Unit**, care nu au legislație specifică pentru autoritățile lor de coordonare, dar care au totuși un bilanț al executării comparabil sau chiar mai bun decât cel al unor state care au adoptat legi ori au introdus măsuri executive.

Pentru state precum Regatul Unit și Țările de Jos, este posibil să existe un grad mai mare de flexibilitate în modul în care abordează chestiunile legate de executare, care este adecvat pentru numărul lor de cauze. Totuși, aceste state au de obicei sisteme de executare care sunt înrădăcinate în practica consacrată, mai degrabă decât într-o lege sau reglementare, iar acest lucru este important, având în vedere că niciun stat nu este scutit de provocări care pot apărea chiar și în legătură cu o singură cauză complexă sau greu de soluționat.

3.2. STATUT

Aproximativ jumătate din autoritățile de coordonare participante la studiu au fost înființate ca structură sau birou în cadrul Ministerului Justiției, fapt care are **avantajul net de a include experiență și cunoștințe juridice, precum și înțelegerea sistemelor judiciare și juridice interne**. Unele autorități fac parte din alte ministere sau entități, precum Ministerul Afacerilor Externe (**Polonia**) și Parchetul General (**Portugalia și Spania**).

Într-un număr mic de state, autoritatea de coordonare face parte din Administrația Prezidențială (**Azerbaidjan**), Biroul Primului Ministru (**Albania, Armenia**) sau Secretariatul General al Guvernului, independent de orice minister (**Muntenegru**). Acest lucru ar putea fi avantajos datorită potențialului unei coordonări mai centralizate. Totuși, există un risc mai mare de politizare a procesului executării în cazul în care hotărârile prezintă controverse în plan intern sau de punere a executării în urma altor priorități.

În câteva state, autoritatea de coordonare este o agenție autonomă (cu alte cuvinte, nu face parte dintr-un minister, structură sau birou în cadrul guvernului). Acest lucru poate însemna un nivel mai ridicat de autonomie și vizibilitate, dar cu eventuale dezavantaje că autoritatea de coordonare poate să fie mai puțin bine conectată cu alte structuri ale aparatului guvernamental ori să aibă mai puține resurse decât o unitate din cadrul unui minister mai mare.

Există probabilitatea ca natura mecanismelor structurale să aibă un impact considerabil asupra capacității autorității de coordonare de a acționa în mod eficace în practică, deoarece statutul său poate avea efect asupra capacității sale de a colabora în mod eficace cu reprezentanți ai altor organe de stat a căror cooperare și respectare a cerințelor sunt necesare pentru executarea hotărârilor. Unitățile sau autoritățile care sunt percepute ca având un statut scăzut în cadrul guvernului sau care sunt slab integrate în infrastructura guvernamentală pot întâmpina dificultăți în obținerea accesului la informații sau în adoptarea de măsuri.

O chestiune strâns legată de aceasta este aceea dacă autoritățile de coordonare au un nivel suficient de vechime (*de jure* sau *de facto*) în cadrul ministerelor respective pentru a se asigura că propunerile, sau chiar instrucțiunile, sunt bine primite și că alți funcționari le dau curs. Probabil că autoritatea de coordonare are mai multă influență și autoritate cu cât se află mai sus în ierarhie. Statutul destul de jos al autorităților de coordonare a fost semnalat ca o problemă de către interlocutori din mai multe state. În unele state, reformele recente au consolidat poziția autorității de coordonare; de exemplu, în **Cehia**, unde un statut guvernamental din 2023 l-a numit pe șeful autorității de coordonare în funcția de director de departament în cadrul Ministerului Justiției, stabilind un mandat clar pentru autoritate.

Într-un număr mic de state, persoana desemnată să coordoneze executarea hotărârilor este, de asemenea, judecător sau procuror. Astfel de aranjamente prezintă riscul evident ca persoana să nu aibă capacitate suficientă pentru a îndeplini ambele roluri. În cazurile în care coordonatorul principal este și judecător, se ridică probleme în legătură cu nerespectarea principiului separării puterilor.

Pe scurt, există argumente și pro și contra încadrării autorității de coordonare în anumite ministere, iar acestea ar trebui să fie luate în considerare și, în caz de necesitate, să fie atenuate atunci când se iau decizii cu privire la statutul autorității sau când se evaluează performanța acesteia.

În orice caz, este o bună practică să se asigure faptul că autoritatea de coordonare este bine integrată în aparatul de stat și are un statut suficient pentru a-și asigura autoritatea în raport cu alte ramuri ale guvernului și cu interlocutorii interni. În plus, ar trebui să se evite duplicarea rolurilor în moduri care suprasolicite titularul funcției sau afectează separarea puterilor. În ultimul rând, este important ca autoritatea de coordonare nu doar să aibă un statut și competențe suficiente, ci și să le utilizeze în mod proactiv pentru a-și spori vizibilitatea și a stimula alți actori. Aceste practici sunt exemplificate de autoritatea de coordonare din Cehia: așa cum s-a menționat mai sus, aceasta are statut de departament în cadrul Ministerului Justiției și a convocat un comitet permanent alcătuit din actori statali și nestatali pentru a asigura o coordonare eficientă (a se vedea 3.7 de mai jos).

3.3. LITIGII ȘI EXECUTARE – SUPRAPUNERE DE RESPONSABILITĂȚI?

În majoritatea statelor, aceeași autoritate care coordonează executarea hotărârilor este totodată agentul guvernamental pentru Curtea Europeană (o excepție fiind **Regatul Unit**). Cu toate acestea, unele autorități de coordonare au subunități sau echipe pentru gestionarea litigiilor care sunt separate de cele care se ocupă de chestiuni de executare (de exemplu, **Armenia**, **Polonia** și **Serbia**).

Există argumente și pro și contra îndeplinirii ambelor roluri de către aceeași autoritate. Avantajele includ înțelegerea în ansamblu a problemelor ridicate care fac obiectul litigiilor și apoi ținta executării, precum și a contextului și a complexității anumitor cauze. Totuși, s-ar putea observa tensiuni între datoria agenților guvernamentali de a apăra anumite practici ale statului în timpul litigiilor în fața instanțelor naționale și/sau a Curții Europene și apoi de a convinge alte organe ale statului să schimbe acele practici atunci când se constată că statul a încălcat Convenția. Necesitatea de a „pivota” într-un mod atât de dramatic ar putea afecta percepțiile sau conduita autorității de coordonare și/sau ale interlocutorilor acesteia. Tensiunile pot fi mai pronunțate în cazul în care încălcarea evidențiată în hotărâre este imputabilă aceluiași minister sau aceleiași agenții care răspunde de coordonarea executării hotărârii.

În cazul în care aceeași autoritate are responsabilități atât în materie de litigii, cât și de executare a hotărârilor, au fost exprimate îngrijorări cu privire la suficiența resurselor umane, volumul de muncă putând deveni excesiv. În plus, în unele cazuri, litigiul (cu termene la Curte care trebuie respectate) are prioritate față de aspectele legate de executare.

Problema resurselor umane intervine și atunci când autoritatea de coordonare are responsabilitate nu doar în materie de litigii în fața Curții Europene și de executare a hotărârilor acesteia, ci și de reprezentare a statului în fața altor organe ale Consiliului Europei (de exemplu, Comitetul European pentru Drepturi Sociale) și a organelor ONU instituite prin tratate (de exemplu, Comitetul Drepturilor Omului), precum și de executare a deciziilor și recomandărilor acestora (a se vedea și 3.5.1). Asta se întâmplă, de exemplu, în **Belgia**, **Spania** și **Regatul Unit**. Există avantaje în a avea o singură unitate care să acopere toate sistemele din domeniul drepturilor omului, ceea ce ar trebui să ducă la o politică mai coerentă și consecventă în domeniul drepturilor omului, dar este deosebit de important să se asigure faptul că există suficient personal cu calificări corespunzătoare pentru a îndeplini aceste roluri și sarcini multiple.

Riscurile evidențiate mai sus, de tensiuni între priorități concurente, pot fi inevitabile într-o anumită măsură. Totuși, aceste riscuri indică necesitatea unor bune practici în ceea ce privește alocarea de resurse suficiente, menționată în secțiunea 3.5, și un control intern riguros al performanței autorității de coordonare, menționat în secțiunea 5.1.

3.4. NUMIREA, DURATA ȘI REVOCAREA

Bunele practici privind numirea șefului autorității de coordonare implică publicarea unor criterii care necesită calificări juridice și experiență juridică corespunzătoare (la un nivel suficient de înalt),

experiență de lucru în domeniul drepturilor omului și o bună cunoaștere a cel puțin uneia dintre limbile oficiale ale Consiliului Europei (engleza și franceza).

Alte cerințe în unele state includ următoarele:

- ▶ o cunoaștere excelentă a protecției internaționale a drepturilor omului;
- ▶ cunoașterea dreptului internațional public;
- ▶ experiență de lucru cu organizații internaționale și ONG-uri locale;
- ▶ cunoașterea Convenției și a jurisprudenței Curții.

Într-un număr semnificativ de state, nu există o durată specificată pentru mandatul autorității de coordonare. În câteva state, există o perioadă fixă (de exemplu, 7 ani în **Republica Moldova**). În altele, sunt prevăzute perioade mai scurte, de 4 ani (**Serbia**) sau 5 ani (**Bosnia și Herțegovina**), cu posibilitatea reînnoirii numirii. **O eventuală bună practică pentru a asigura stabilitatea modalităților de executare și a evita politizarea rolului este de a asigura faptul că durata mandatului șefului autorității de coordonare acoperă un număr de ani care depășește mandatul guvernului care a făcut numirea în funcție.**

În ceea ce privește criteriile (dacă există) pentru revocarea persoanei care conduce autoritatea de coordonare, multe state nu au astfel de condiții, deși, de obicei, se aplică protecția generală acordată funcționarilor publici – iar aceasta poate fi strictă. Absența unor condiții sau doar o protecție slabă poate duce la demiteri peremptorii în cazul în care nu se stipulează durata numirii. Recent, în mai multe state membre s-a observat o incertitudine în legătură cu poziția juridică și încercări de politizare a rolului, ceea ce a dus la demiterea șefilor autorităților de coordonare și/sau la utilizarea prelungită a funcționarilor interimari, ceea ce a dus la instabilitatea modalităților de executare.

Bunele practici observate în mai multe state (de exemplu, **Croația, Cehia) implică asigurarea unui grad de stabilitate în conducerea autorității de coordonare, cu criterii transparente pentru numirea, mandatul și revocarea acestora, precum și evitarea intervențiilor care politizează rolul. Indiferent de condițiile specifice, prezintă avantaje asigurarea faptului că șeful autorității de coordonare are (i) un grad de independență față de restul executivului (în sensul că poate promova măsuri independente de prioritățile politice ale instituțiilor de guvernământ individuale) și (ii) suficientă longevitate în funcție pentru a asigura dezvoltarea memoriei instituționale și a relațiilor cu alte părți interesate interne și cu DEJ.**

3.5. RESURSE

3.5.1. Resurse umane

În majoritatea statelor participante la studiu, personalul autorității de coordonare nu se ocupă exclusiv de executarea hotărârilor Curții și soluționări pe cale amiabilă, ci are și alte sarcini. Așa cum s-a menționat în secțiunea 3.3, acestea includ reprezentarea statului în fața Curții sau în fața altor organe ale Consiliului Europei ori ale organelor ONU instituite în temeiul tratatelor, precum și punerea în aplicare a recomandărilor acestora. Uneori, responsabilitățile includ și litigii în fața instanțelor constituționale (de exemplu, în **Turcia**). În câteva state, autorității de coordonare i se poate solicita, de asemenea, să prezinte evaluări ale compatibilității proiectelor de legi cu drepturile omului, inclusiv ale măsurilor care nu sunt legate de executarea hotărârilor (a se vedea 4.5.2). **O astfel de abordare integrată și consecventă a întregului set de obligații internaționale ale unui stat în domeniul drepturilor omului ar putea constitui o bună practică pentru autoritatea de coordonare; totuși, reiterăm faptul că, pentru a asigura aceste avantaje, este necesar să existe suficient personal cu calificări corespunzătoare pentru a îndeplini aceste funcții multiple.**

Autoritățile de coordonare au un număr variabil de salariați cu normă întreagă sau cu fracțiune de normă, iar un număr mic pare să se bazeze și pe activitatea stagiarilor. În majoritatea statelor participante la studiu, posturile vacante din cadrul autorității de coordonare se ocupă destul de repede. Totuși, în câteva cazuri, există probleme legate de angajarea și păstrarea personalului. Printre probleme se numără: salarii necompetitive; proceduri de încadrare în muncă complexe și îndelungate; o rată ridicată de rotație a personalului; și candidați slab calificați. În unele state, acest lucru a dus la decalaje între numărul de persoane angajate în cadrul unei autorități de coordonare și numărul prevăzut de reglementările naționale sau de planurile de personal din administrația publică. De exemplu, într-un stat, în iulie 2024, erau ocupate doar patru posturi interne din cele 29 desemnate în cadrul autorității de coordonare.

O condiție prealabilă pentru funcționarea eficientă a autorităților de coordonare este să existe sprijin din partea unui secretariat. Majoritatea autorităților de coordonare au propriul secretariat, care este repartizat în principal de entitatea guvernamentală din care face parte. Autoritățile de coordonare care sunt agenții autonome sunt totodată sprijinite, în general, de propriul secretariat.

În ceea ce privește angajarea de personal pentru autoritățile de coordonare, aceasta este decisă, de obicei, de entitatea guvernamentală căreia i se subordonează (dacă este cazul) și este reglementată de dispozițiile generale privind încadrarea în muncă a angajaților statului (de exemplu, încadrarea în muncă în conformitate cu codul pentru funcționarii publici). Numirile în cadrul autorității de coordonare rezultă pe căi diferite din procese concurențiale externe sau programe de mobilitate internă.

Criteriile pentru numiri sunt asemănătoare cu (deși pot fi mai puțin exigente decât) cele pentru numirea șefului autorității (a se vedea 3.4), inclusiv diplome în drept, cunoștințe sau experiență în domeniul drepturilor omului, precum și o bună cunoaștere a limbii engleze sau franceze.

3.5.2. Formare

Formarea și alte forme de consolidare a capacităților personalului din cadrul autorităților de coordonare în materie de executare și mecanismul de supraveghere reprezintă un mijloc important de consolidare a cunoștințelor de specialitate și a conducerii în materie de executare. Totuși, cele 27 de state participante la studiu nu dispuneau de o cerință legală sau de un proces de formare a personalului care lucrează în domeniul executării și, în aproape toate statele, nu există formare inițială sau periodică la locul de muncă specifică pentru acest personal. Au fost implementate mai multe inițiative de formare *ad-hoc*, de exemplu în cooperare cu entități ale Consiliului Europei, dar acestea au avut în principal o sferă mai largă și nu aveau o componentă specifică pentru executarea hotărârilor Curții.

Astfel, ar fi o bună practică pentru autoritățile de coordonare să instituie un program de formare structurat pentru personalul care se ocupă de executare. Astfel de programe s-ar putea baza pe materialele disponibile în cadrul programului HELP (Human Rights Education for Legal Professionals) al Consiliului Europei. În plus, ar trebui menționat faptul că, în **Germania**, autoritatea de coordonare a elaborat un ghid privind executarea hotărârilor, care conține informații relevante, pe baza experienței practice a autorității. **Aceasta este o bună practică pentru asigurarea faptului că memoria instituțională se păstrează și se transmite mai departe de-a lungul timpului.**

În unele situații, angajați ai autorităților de coordonare au efectuat vizite de studiu la DEJ sau DEJ le-a oferit cursuri de formare, fapt care a fost considerat de interlocutorii noștri ca fiind extrem de benefic și o practică bună de emulat. Acestea și alte forme de interacțiune pot avea loc în contextul mai larg al activităților de cooperare dintre DEJ și autoritățile naționale, care este abordat în secțiunea 5.2.

3.5.3. Detașări

Un alt tip de interacțiune benefică este detașarea unor angajați ai autorității de coordonare la DEJ. Detașările au dublă valoare: sensibilizează angajații autorității de coordonare cu privire la activitatea DEJ și îmbunătățesc competențele acestora, printre altele, în materie de elaborare a planurilor și rapoartelor de acțiune, oferind în același timp celor de la DEJ informații despre contextul intern pentru executare. Însă majoritatea statelor participante la studiu nu au efectuat niciodată astfel de detașări, în parte din cauza resurselor lor deja limitate, sau au efectuat doar detașări pe termen scurt. Există totuși excepții de la acest model, ca de exemplu:

- din 2017, autoritatea de coordonare din **Croația** a efectuat trei detașări la DEJ, din care două cu o durată mai mare de 2 ani, iar una în care a fost implicat actualul șef al autorității de coordonare. Interlocutorii din Croația au atribuit parțial acestei inițiative îmbunătățirea performanței în domeniul executării, **ceea ce ar însemna că detașările mai lungi la DEJ ar putea fi extrem de benefice în cazul în care există resurse disponibile.**
- din aprilie 2023, autoritatea de coordonare din **Republica Moldova**, cu sprijinul Human Rights Trust Fund al Consiliului Europei, a detașat la DEJ un membru al personalului după o selecție competitivă și cu obligația de a reveni la fostul post după detașare. În plus, alți trei membri ai personalului sunt detașați pe o perioadă de 3 luni.
- Mai mulți judecători și procurori din **Turcia** au fost detașați la DEJ în ultimul deceniu.

Pot fi avute în vedere și alte tipuri de detașări de personal din cadrul autorităților de coordonare, de exemplu la (i) Reprezentanța Permanentă a statului pe lângă Consiliul Europei la Strasbourg, (ii) organele/entitățile pentru drepturile omului din cadrul Consiliului Europei (precum: Curtea, Comisarul pentru Drepturile Omului și Comitetul pentru Prevenirea Torturii) sau (iii) alte organe internaționale pentru drepturile omului (precum Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa sau Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al acesteia, ori Înalțul Comisar al ONU pentru Drepturile Omului). Totuși, și acestea au caracter excepțional. Cu titlu de exemplu:

- În perioada 2015-2019, **Litania** a detașat la Curte un membru al personalului Departamentului de Drept internațional, o structură a Ministerului Justiției. La revenire în 2019, acesta a fost transferat la Divizia Reprezentare în fața Curții.
- În **România**, un co-agent guvernamental este în legătură cu Reprezentanța Permanentă a României pe lângă Consiliul Europei, iar un funcționar din Ministerul Afacerilor Externe (deși în prezent nu din unitatea de coordonare în sine) este detașat pe termen lung la DEJ.
- În **Turcia**, trei membri ai personalului au fost detașați în diferite momente în cadrul programului HELP al Consiliului Europei.

Aceste practici sunt demne de egalat și de sprijinit, în special în cazul statelor cu un număr de cauze care este mare sau în creștere. Salariații autorităților de coordonare care se întorc din detașări pot deveni susținători eficienți pentru executare în plan intern, iar detașările pe termen mai lung pot aduce beneficii și mai mari, așa cum reiese din experiența Croației.

3.5.4. Resurse financiare

Resursele financiare sunt esențiale pentru buna funcționare a unei autorități de coordonare. Bugetul alocat autorității de coordonare poate include salariile personalului, precum și cheltuielile de cazare, de deplasare și alte costuri.

Chestiunea factorului de decizie privind bugetul anual al autorității de coordonare este în strânsă legătură cu statutul juridic pe care autoritatea îl are în statul în cauză. Astfel, în majoritatea statelor, în care autoritatea de coordonare este o structură sau un birou în cadrul unui minister, cheltuielile de funcționare ale acesteia fac parte din bugetul anual total al ministerului respectiv și sunt stabilite în cadrul procedurii obișnuite de întocmire a bugetului urmat în fiecare țară. În mod similar, atunci când autoritatea de coordonare este un departament sau un birou guvernamental separat, guvernul va decide bugetul total care ar trebui alocat entității respective.

În ceea ce privește participarea autorității de coordonare la planificarea financiară a bugetului propriu, situația se prezintă în mai multe feluri. În multe state, autoritatea de coordonare poate să prezinte propuneri sau informații și să participe la planificarea bugetului, dar fără să aibă un rol decisiv. În plus, în unele state nu par să existe criterii predefinite pentru stabilirea bugetului autorității de coordonare proporțional cu estimările privind volumul de muncă și activitățile. **Câteva state au o abordare diferită, corelând bugetul autorității de coordonare cu criterii și/sau permițând autorității de coordonare să își evalueze propriile nevoi și să își formuleze propriile solicitări bugetare. Această bună practică are avantajul de a garanta că alocarea resurselor este transparentă și răspunde nevoilor autorității.**

- ▶ În **Croația**, bugetul autorității de coordonare este propus pe baza unor criterii precum numărul de cauze comunicate, numărul de cauze în care este pendinte reparația echitabilă, numărul de angajați, precum și activitățile planificate, iar solicitările bugetare formulate de autoritatea de coordonare sunt respectate în general.
- ▶ În **Cipru**, procurorul general – care este un funcționar independent al Republicii și șeful Biroului juridic al Republicii, care coordonează executarea – prezintă bugetul său direct Camerei Reprezentanților spre aprobare. Această abordare are avantajul că șeful autorității de coordonare nu doar propune un buget unui organism guvernamental, ci evaluează și propriile nevoi bugetare și înaintează propunerea direct parlamentului.
- ▶ În **Lituania**, bugetul autorității de coordonare este determinat de criterii precum numărul de hotărâri și decizii restante care trebuie traduse, evenimentele planificate și hotărârile a căror executare poate necesita contractarea unor servicii de specialitate. Flexibilitatea este totodată integrată: trimestrial, au loc consultări cu șefii structurilor din Ministerul Justiției (din care face parte și autoritatea de coordonare), iar alocările pot fi redistribuite în funcție de nevoile acestora.

În ceea ce privește problema caracterului corespunzător al bugetelor pentru a acoperi nevoile autorităților de coordonare, participanții la studiu din aproximativ un sfert din cele 27 de state au raportat că bugetul este inadecvat sau este doar parțial adecvat. De exemplu, apar deficiențe atunci când la întocmirea bugetului nu se prevăd, ca parte a planificării anuale standardizate, cheltuieli legate de formarea periodică a personalului autorității de coordonare, posibilități de detașare sau alte activități care ar contribui la competențe și capacități mai bune ale personalului.

În plus, în aproximativ o treime din cele 27 de state, s-a raportat că nivelurile salariilor personalului din autoritatea de coordonare nu sunt adecvate în scopul recrutării, din cauza calificărilor profesionale înalte necesare pentru aceste posturi și a procesului – uneori exigent – de numire (cum ar fi examenele sau concursurile). În unele cazuri, s-a raportat că salariile nu sunt competitive în comparație cu sectorul privat, ceea ce acutizează problemele legate de recrutare și păstrare a personalului menționate în secțiunea 3.5.1.

Pentru a compensa resursele insuficiente, unele autorități de coordonare prezintă bune practici în ceea ce privește obținerea în mod activ de resurse extrabugetare pentru funcționarea lor și pentru consolidarea capacității lor. Acestea pot include sprijin provenit din proiecte de cooperare ale Consiliului Europei, proiecte de dezvoltare ale UE și sponsorizări din partea ambasadelor cu sediul în țară, de exemplu echipamente IT. În aproape o treime din cele 27 de state, autoritățile de coordonare au beneficiat de sprijin acordat prin intermediul proiectelor Consiliului Europei, precum finanțări acordate pentru activități de formare și de consolidare a capacităților sau pentru publicații, ori prin intermediul mecanismului de granturi norvegiene (o formă de ajutor extern).

3.5.5. Resurse tehnice

Sisteme de management al cauzelor

Există probabilitatea ca autoritățile de coordonare, în special în statele cu un număr destul de mare sau în creștere de cauze, să beneficieze de pe urma unui sistem electronic de management al cauzelor. Un astfel de sistem include, de regulă, instrumente specializate de informare și comunicare, ca de exemplu software de management al cauzelor, precum și un loc central pentru accesarea, stocarea și managementul documentației pe măsură ce cauzele trec prin procesul de executare. Sistemele de management al cauzelor constituie, de asemenea, bune practici, deoarece sprijină păstrarea eficientă a datelor, asigurând astfel crearea unei memorii instituționale.

În majoritatea statelor participante la studiu, autoritățile de coordonare nu au instalat un sistem de management al cauzelor. Aproape toate statele au făcut o oarecare tranziție către digitalizare, dar aceasta vizează în principal arhivarea și stocarea fișierelor legate de executare (uneori combinate cu fișiere fizice).

Sistemele informatice pentru arhivare și stocare sunt instalate de obicei în cadrul ministerului competent pentru o utilizare mai generală și nu sunt adaptate la particularitățile procesului de executare. Sunt folosite și metode precum foile de calcul Excel sau aplicațiile e-Office, iar acestea pot fi suficiente pentru statele cu număr mic de cauze.

Acesta este un domeniu dinamic, în care unele state au realizat inovații în decursul cercetării. De exemplu:

- ▶ Cu sprijinul oferit de un proiect de cooperare al Consiliului European, autoritatea de coordonare din **Armenia** dezvoltă un sistem integrat de management al activității birourilor care va sprijini automatizarea proceselor legate de cauzele împotriva Armeniei aflate pe rolul Curții și cauzele aflate sub supraveghere. Sistemul va servi mai multor scopuri, inclusiv facilitarea prelucrării documentelor în cadrul autorității de coordonare, menținerea unei baze de date cuprinzătoare a tuturor documentelor aferente cauzelor și asigurarea trasabilității informațiilor pentru fiecare cauză.
- ▶ În **Turcia**, cu sprijinul oferit de un proiect de cooperare al Consiliului European, autoritatea de coordonare a dezvoltat un sistem informatic de gestionare a dosarelor cauzelor.
- ▶ Autoritatea de coordonare din **Republica Moldova** a creat Registrul hotărârilor și deciziilor instanțelor, care funcționează ca bază de date publică cu funcție de căutare. Acesta conectează și diverse entități guvernamentale, inclusiv Ministerul Justiției, Centrul de Informații Juridice, Direcția Generală Agent Guvernamental și Curtea⁵.

Site-uri web

Autoritățile de coordonare au diverse abordări în ceea ce privește crearea și mentenanța site-urilor web. Câteva nu sunt prezente pe internet, în timp ce altele au o pagină web care face parte din site-ul web al ministerului sau departamentului „părinte”. În fiecare stat, responsabilitatea pentru mentenanță revine, în general, autorității de coordonare. Conținutul diferă, de la informații succinte despre rolul autorității de coordonare și legislația privind funcționarea acesteia, la informații mult mai detaliate despre cauze pendinte și soluționate.

Deși nu toate autoritățile de coordonare vor dispune de resurse suficiente pentru a întreține site-uri web cu funcții și limbi multiple, exemplele de mai jos arată potențialul acestora de a crea o evidență publică a activității lor curente și, prin urmare, de a-și spori vizibilitatea atât pentru alte autorități publice, cât și pentru publicul larg. În cazul în care se creează un site web, bunele practici impun ca acesta să fie actualizat periodic; prin urmare, sustenabilitatea unei prezențe web pentru o autoritate de coordonare ar trebui să fie integrată de la începutul oricărei astfel de inițiative.

5. <https://www.agentguvernamental.md/jurisprudenta-curtii-europene/>

- ▶ Autoritatea de coordonare din **Bulgaria** administrează pagini web în limba bulgară (cu unele secțiuni disponibile în limba engleză) în cadrul site-ului web al Ministerului Justiției⁶. Resursele includ o bază de date cu hotărârile traduse în limba bulgară și exemplare ale buletinului informativ al autorității de coordonare și ale rapoartelor anuale ale ministerului privind executarea hotărârilor.
- ▶ Autoritatea de coordonare din **Cehia** a creat pagini web cu versiuni traduse ale fișelor tematice ale Curții⁷, rezumate ale cauzelor⁸, o bază de date cu toate cauzele referitoare la Cehia în curs de traducere⁹, precum și un buletin informativ digital¹⁰. Autoritatea cehă utilizează social media și podcasturi¹¹. În plus, a elaborat un manual privind jurisprudența Curții, în special în scopuri legislative și educaționale¹².
- ▶ Autoritatea de coordonare din **Republica Moldova** operează propriul portal web din 2015. Acesta a fost îmbunătățit în 2023 și oferă în prezent informații în limbile română, engleză și rusă cu privire la mandatul și activitățile Agentului guvernamental, legile naționale și tratatele internaționale relevante, procesul de executare, statistici referitoare la Republica Moldova, ghiduri și materiale tematice, precum și o arhivă de jurisprudență cu opțiuni de căutare în traducere¹³.
- ▶ O gamă similară de resurse cu cea din Republica Moldova este disponibilă pe site-urile web dedicate ale autorităților de coordonare din **Armenia** (în armeană și engleză)¹⁴, **Croația** (numai în croată)¹⁵, și **Serbia** (în sârbă, engleză și rusă)¹⁶.

Alte forme de asistență tehnică

Unele autorități de coordonare utilizează instrumente informatice și/sau agenții externe pentru a sprijini traducerea hotărârilor și deciziilor (a se vedea și 4.5.1).

- ▶ În **Turcia**, Biroul Traduceri din cadrul autorității de coordonare (structură a Ministerului Justiției) utilizează o cerere de traducere pentru a accelera procesul.

6. <https://mjs.bg/home/index/1228e52f-b6d8-42f3-9eee-39d0ba163701>

7. <https://mezisoudy.cz/tematicke-prirucky#cid=2>

8. <https://mezisoudy.cz/tematicke-prirucky>

9. <https://mezisoudy.cz/databaze-judikatury>

10. <https://mezisoudy.cz/zpravodaj-kvz>

11. https://x.com/mezisoudy?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Eembeddedtimeline%7Ctwtterm%5Escr%5Eeen-name%3Amezisoudy%7Ctwtcon%5Es2

12. <https://mezisoudy.cz/pro-legislativce#areaOfLawTiles>

13. <https://www.agentguvernamental.md/>

14. <https://ril.m.am/en/homepage/>

15. <https://uredzastupnika.gov.hr/sudska-praksa-729/729>

16. <https://www.zastupnik.gov.rs/sr>

- În **Lituania**, autoritatea de coordonare dispune de măsuri specifice pentru a-și susține activitatea, ca de exemplu traduceri contractate direct din sectorul privat; un acord cu Administrația Instanțelor Naționale privind accesul nelimitat la sistemul informatic al instanțelor lituaniene și un acord privind utilizarea unei baze de date juridice comerciale privind legislația și jurisprudența.

3.5.6 Condiții materiale

Toate autoritățile de coordonare incluse în studiu au sediul în imobile ale statului, de obicei în cadrul ministerului lor „părinte” (și alocate de acesta). Autoritățile participante la studiu au raportat, în cea mai mare parte, că spațiile în care sunt găzduite răspund nevoilor personalului actual; de exemplu, evitarea unor probleme precum birouri inflexibile sau supraaglomerate, dispersarea personalului în clădiri diferite sau spații care sunt îndepărtate și care afectează coordonarea cu alte organisme.

3.6. COMPETENȚE ȘI RESPONSABILITĂȚI ALE AUTORITĂȚILOR DE COORDONARE

Această secțiune prezintă o imagine de ansamblu a competențelor și responsabilităților celor 27 de autorități de coordonare participante la studiu. Unele dintre acestea sunt analizate în detaliu într-o altă secțiune în cadrul acestui studiu, referințele încrucișate fiind semnalate corespunzător.

Solicitarea de informații de la autoritățile competente

Toate autoritățile de coordonare au competența de a solicita autorităților naționale competente informații despre chestiuni legate de executare. În câteva state, aceste autorități au obligația legală de a transmite autorităților de coordonare informațiile solicitate (**Bosnia și Herțegovina, Muntenegru, Republica Macedonia de Nord, România, Ucraina**). Totuși, în alte state membre, furnizarea de informații autorității de coordonare este discreționară și ar avea nevoie de o abordare mai instituționalizată și mai sistematică (a se vedea 5.1.1).

Organizarea traducerii și diseminării hotărârilor și deciziilor

În aproape toate statele, autoritatea de coordonare este responsabilă în exclusivitate de traducerea și diseminarea hotărârilor și deciziilor care ar trebui executate. Măsurile referitoare la entitățile care efectuează traducerea propriu-zisă diferă de la un stat la altul (a se vedea secțiunea 4.5.1).

Elaborarea planurilor și rapoartelor de acțiune care se transmit la DEJ

Aproape toate autoritățile de coordonare sunt responsabile de elaborarea planurilor de acțiune și a rapoartelor de acțiune care se transmit la DEJ (a se vedea, de asemenea, secțiunile 4 și 5.2). În câteva state în care situația este diferită, autoritatea de coordonare oferă sprijin și orientări ministerului competent în acest sens și acționează ca un mecanism de control de calitate al planului sau raportului de acțiune înainte de transmitere.

Stabilirea termenelor până la care autoritățile trebuie să propună măsurile necesare pentru executare

În aproximativ trei sferturi din state, autoritatea de coordonare are competența de a le impune autorităților de resort termene pentru a propune măsurile necesare în vederea executării (a se vedea, de asemenea, secțiunea 4.4.1). Însă nu este clar cât de des se întâmplă acest lucru în practică sau dacă aceste termene sunt respectate. Într-o minoritate de state, prerogativa de a stabili termene este atribuită ministerului de care aparține autoritatea de coordonare. În alte câteva cazuri, se preferă o abordare „relaxată”, în sensul că autoritatea de coordonare informează pur și simplu autoritățile publice cu privire la termenele stabilite de DEJ.

Propunerea de amendamente legislative

În aproximativ trei sferturi din state, autoritatea de coordonare are competență de inițiativă legislativă pentru repararea încălcărilor identificate de Curte (dar nu de a iniția procesul legislativ din oficiu sau *ex officio*). În câteva state, autoritatea poate să consilieze ministerele competente ori să semnaleze necesitatea unor reparații pe căi legislative, dar nu poate să propună amendamente legislative, posibilitate care aparține ministerului din care face parte autoritatea sau membrilor Parlamentului (a se vedea și secțiunea 4.5.2).

Dezbaterile chestiunilor legate de executare cu reclamantul, INDO-uri și/sau ONG-uri

Aproximativ două treimi din autoritățile de coordonare au competența, fie formal, fie *ad-hoc*, de a discuta aspecte legate de executare cu reclamantul, INDO și ONG-uri (a se vedea și secțiunea 5.1.6). În practică, contactul cu reclamantul se poate limita la plata unei reparații echitabile. În câteva state, autoritatea de coordonare nu are mandat de a discuta executarea cu reclamantul, cu INDO sau ONG-urile, ceea ce pare a fi inutil de restrictiv. Un motiv invocat de autoritățile de coordonare pentru a nu discuta executarea cu ONG-urile este că acestea sunt sau ar putea deveni implicate în litigii în fața Curții și, prin urmare, sunt considerate „adversare”. Și aceasta pare a fi o abordare nejustificat de restrictivă, având în vedere rolul important pe care ONG-urile îl pot juca în înțelegerea principalei cauze a încălcărilor și sprijinirea identificării căilor de atac, în special în cauzele complexe.

Propunerea de modificări bugetare pentru măsurile necesare în vederea executării

Aproximativ jumătate din autoritățile de coordonare au competența de a propune modificări bugetare pentru măsurile necesare în vederea executării (de exemplu: **Bulgaria, Lituania, Muntenegru**). În alte state, autoritatea de coordonare poate fi consultată cu privire la chestiuni bugetare sau chestiunea revine ministerului din care face parte autoritatea ori ministerul răspunzător pentru încălcarea inițială (a se vedea secțiunea 4.4.1).

Plata sumelor de bani pentru acordarea reparației echitabile

Aproximativ jumătate dintre autoritățile de coordonare sunt responsabile de plata sumelor de bani pentru acordarea reparației echitabile (a se vedea și secțiunea 4.4.1). În restul statelor, o altă entitate guvernamentală este responsabilă pentru efectuarea plăților, uneori în urma unei dispoziții date de autoritatea de coordonare. Cel mai frecvent, aceasta este Ministerul de Finanțe, dar în alte situații este Cabinetul de miniștri, Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Externe, Trezoreria sau ministerul responsabil pentru încălcarea inițială. Există un stat (**Albania**) în care autoritatea de coordonare poate iniția plăți de până la 10 000 EUR.

Punerea la dispoziția legiuitorului a unui raport periodic privind executarea hotărârilor

În puțin peste jumătate din statele participante la studiu, autoritatea de coordonare se angajează să prezinte corpului legislativ un raport periodic (de obicei anual) privind executarea hotărârilor (fie în temeiul mandatului său oficial, ca în **Albania** și **Bulgaria**, fie ca practică consacrată, ca în **Belgia** și **Regatul Unit**). În unele state care nu au în vedere emiterea de rapoarte periodice, un raport de activitate este prezentat guvernului sau prim-ministrului și poate fi apoi transmis comisiei parlamentare competente. În mai multe state, fie nu există niciun mecanism de raportare, fie un mecanism anterior a ieșit din uz (a se vedea în continuare secțiunea 5.1.3).

Alte funcții și responsabilități

Aproximativ o treime din state au una sau mai multe competențe și responsabilități suplimentare. Unele dintre acestea sunt legate în mod specific de procesul de executare, inclusiv:

- ▶ Reprezentarea statului în cadrul reuniunilor trimestriale DH ale CM (de exemplu: **Serbia**) (a se vedea secțiunea 5.2.1)
- ▶ Disponerea redeschiderii cauzelor sau redeschiderea anchetei (în cazuri de deces de cauze nenaturale) în cauzele în care Curtea decide că ancheta inițială într-un dosar penal nu a fost eficace sau compatibilă cu articolele 2 sau 3 (sau alte dispoziții) din Convenție (așa cum este posibil în **Cipru**) (a se vedea și secțiunea 4.4.2).

- ▶ Inițierea reexaminării sau intervenția în reexaminarea cauzelor în cadrul procedurilor judiciare civile sau penale, fie *ex proprio motu* (din oficiu), fie la inițiativa reclamantului, fie în coordonare cu reclamantul (**Republica Moldova**). În **Spania**, autoritatea de coordonare poate interveni în reexaminarea cauzelor în calitate de *amicus curiae* (a se vedea în plus secțiunea 4.4.2).

O altă competență a autorității de coordonare într-un număr mic de state este de a examina proiectele de legi pentru a stabili compatibilitatea acestora cu drepturile prevăzute de Convenție, fie în mod curent (**Bulgaria**), fie la cerere (**Republica Moldova**) (a se vedea secțiunea 4.5.2).

3.7. COORDONAREA CU ALTE AUTORITĂȚI PUBLICE

În plus față de competențele și responsabilitățile de mai sus, în aproape toate statele participante la studiu, autoritatea de coordonare are competența de a defini și a pune în aplicare măsurile necesare pentru executare și de a convoca reuniuni cu sau între autoritățile publice (uneori inclusiv legiuitorul) în acest scop.

Există diferite modele pentru desfășurarea unor astfel de reuniuni de coordonare, de la comitet formalizat alcătuit din mai multe părți interesate, la grupuri de lucru *ad-hoc* sau reuniuni unice axate pe cauze specifice.

3.7.1. Comitete permanente pentru executare

În câteva state, autoritatea de coordonare sau ministerul „părinte” al acesteia a convocat un comitet permanent, care include reprezentanți ai altor autorități publice, ca de exemplu ministere, puterea legislativă și puterea judecătorească, iar uneori și INDO-uri, ONG-uri și/sau alți membri ai societății civile, cum ar fi cadrele universitare.

În Ghidul pentru Recomandarea (2008)2, CDDH precizează (pct. 79) că astfel de organe interinstituționale au „un potențial semnificativ de a-și concretiza implicarea și coordonarea nu numai în vederea executării rapide a hotărârilor, ci și în vederea punerii în aplicare a Convenției în general”. Deși, astfel cum s-a menționat în secțiunea 2, este dificilă corelarea datelor statistice cu bunele practici ale statelor individuale, introducerea unor organe interinstituționale în unele state este corelată în mod pozitiv cu îmbunătățiri, de exemplu, în sensul că autoritățile de coordonare prezintă planuri de acțiune la timp către DEJ și au o capacitate sporită de a soluționa cauze de principiu.

Organele permanente constituie o bună practică din mai multe motive: asigură continuitatea și consolidează experiența în materie de executare; întăresc sentimentul de responsabilitate pentru executare în cadrul diferitelor ramuri ale statului; facilitează contactul cu mai multe organe statale și nestatale; și dezvoltă o funcție preventivă, dar și reparatorie, pentru autoritatea de coordonare.

Aceste avantaje sunt deosebit de pronunțate în cauzele complexe și greu de soluționat, în care este esențial să existe reprezentanți ai diferitelor entități, pentru a identifica și a depăși blocajele și a facilita conceperea unei reforme fezabile și durabile a legilor și politicilor. Un astfel de forum multipartit oferă totodată un interlocutor util pentru DEJ cu ocazia vizitei într-un stat pentru a monitoriza executarea hotărârilor, permițând DEJ să se familiarizeze cu pozițiile tuturor părților interesate relevante.

Totuși, potrivit exemplelor de mai jos, statele care au adoptat această bună practică au fost nevoite să depășească obstacole practice. Organele interinstituționale pot deveni complicate și greu de convocat periodic. În plus, unele dintre acestea s-au confruntat cu probleme legate de participarea redusă în practică a ministerelor și parlamentelor sau de participarea unor funcționari a căror vechime s-ar putea să nu fie suficientă pentru a sprijini un proces decizional eficient. Aceste probleme au fost uneori atenuate prin existența unor grupuri de lucru mai mici pentru cauze specifice, formate din membri aleși din componența mai largă a organului permanent. De asemenea, ar trebui remarcat faptul că unele state participante la studiu au înființat un organ interinstituțional care ulterior a devenit nefuncțional, ceea ce demonstrează necesitatea unei conduceri susținute și a unui angajament susținut față de funcționarea eficace a acestuia.

În **Republica Armenia**, în decembrie 2021 s-a instituit, prin decret al prim-ministrului, un Comitet inter-agenții pentru executarea hotărârilor. Acesta este alcătuit din diferiți miniștri (inclusiv cel al justiției, al apărării și al afacerilor sociale), procurorul general și apărătorul drepturilor omului (INDO). Prezidat de vice-prim ministru, acesta se reunește, potrivit informațiilor raportate, cel puțin o dată pe an și subliniază necesitatea unui efort unitar și coordonat din partea tuturor părților interesate pentru a susține standardele internaționale în domeniul drepturilor omului. Activitățile sale se consemnează în procese-verbale, dar nu se fac publice. Dacă este necesar, Comitetul poate să înființeze grupuri de lucru și să invite experți, inclusiv din alte entități statale, state partenere, organizații internaționale și alte entități relevante.

În vederea îndeplinirii sarcinilor, Comitetul elaborează recomandări pentru organele administrației de stat și alte organe competente. În februarie 2024, Comitetul a decis să își organizeze activitatea în subgrupuri, fiecare axat pe încălcări specifice ale drepturilor omului care apar în cauzele îndreptate împotriva Armeniei, inclusiv pe protejarea drepturilor omului în cadrul forțelor armate; arestul preventiv, abordarea neglijențelor medicale; asistența medicală în instituțiile penitenciare; prevenirea discriminării și executarea hotărârilor judecătorești naționale.

În **Croația**, în 2012 s-a înființat un Consiliu de Experți, convocat de autoritatea de coordonare și alcătuit din aproximativ 30 de reprezentanți de la cele mai înalte instanțe din Croația, Parchetul General, toate ministerele și alte organe naționale de stat. Consiliul a fost instituit ca organ interinstituțional de experți, având sarcina de a defini măsurile corespunzătoare pentru executare și a monitoriza punerea lor în aplicare. Există o propunere de a include parlamentari, dar nu s-a concretizat încă. Reprezentanții INDO (Ombudsmanul, Ombudsmanul pentru copii, Ombudsmanul pentru egalitatea de gen, Ombudsmanul pentru persoanele cu dizabilități) au, de asemenea, dreptul de a participa la lucrările Consiliului. În plus, începând din 2022, regulamentul de procedură a permis autorității de coordonare să invite reprezentanți ai ONG-urilor să participe la lucrările Consiliului cu privire la aspecte specifice legate de executare; cu toate acestea, un interlocutor dintr-o ONG națională indică că aceasta nu s-a întâmplat în practică. INDO și ONG-urile nu au drept de vot în cadrul Consiliului de Experți, dar este în curs de desfășurare o reformă în vederea creării unei platforme pentru implicarea ONG-urilor până la sfârșitul anului 2025.

Consiliul de experți are competența, printre altele, de a propune măsuri de executare a hotărârilor și deciziilor Curții; să asigure executarea promptă a acestora; să prezinte avize privind proiectele de planuri de acțiune și rapoartele de acțiune elaborate de autoritatea de coordonare, precum și să faciliteze și să participe la reuniuni în timpul misiunilor desfășurate de Consiliul Europei în materie de executare. În conformitate cu regulamentul de procedură al Consiliului, în urma unei hotărâri definitive a Curții, autoritatea de coordonare întocmește un chestionar preliminar, care este trimis tuturor membrilor Consiliului pentru a obține propuneri de măsuri reparatorii. Aceste răspunsuri servesc ca sursă de inspirație pentru elaborarea, de către autoritatea de coordonare, a planului sau raportului de acțiune, care, la rândul lui, este trimis tuturor membrilor spre aprobare înainte de a fi transmis la CM.

Reuniunile plenare ale Consiliului ar trebui să fi convocate anual (după pandemie, au avut loc două reuniuni plenare în 2022 și una în 2023). Între timp, comunicarea are loc într-o componentă limitată între autoritatea de coordonare și autoritățile responsabile cu executarea hotărârilor specifice.

În **Cehia**, în 2015, s-a înființat un Comitet de experți privind punerea în aplicare a deciziilor organismelor internaționale din domeniul drepturilor omului (cunoscut sub denumirea de *Kolegium*) ca organ consultativ al autorității de coordonare (agent guvernamental). Acesta este alcătuit din reprezentanți ai tuturor ministerelor, ai ambelor camere ale Parlamentului, ai instanțelor superioare, ai Baroului, ai Parchetului, ai Ombudsmanului, ai mediului academic și ai societății civile. Acesta poate să abordeze și probleme mai ample legate de conformitatea legislației și practicii

naționale cu jurisprudența Curții. Obiectivele sale extinse sunt de a sensibiliza autoritățile publice cehe cu privire la obligațiile care le revin în temeiul Convenției și de a integra normele Convenției și jurisprudența Curții în procesul decizional curent¹⁷. Membrii acestuia, în special reprezentanții ministerelor, dețin de obicei funcții de conducere și acționează ca puncte nodale pentru drepturile omului în cadrul instituțiilor lor respective. Componenta acestuia și procesele-verbale ale lucrărilor sale sunt publice.¹⁸

Comitetul s-a confruntat cu unele provocări. Fiind un organism de mari dimensiuni, a existat tendința de a desfășura doar reuniuni anuale (intenția inițială era de a desfășura reuniuni de două ori pe an, iar intenția de a reveni la reuniuni bianuale a fost convenită în cadrul unei reuniuni a Comitetului din mai 2024). În plus, nu toate ministerele sunt întotdeauna reprezentate, iar implicarea parlamentară este sporadică, în parte deoarece subcomisia specializată în drepturile omului din Camera Deputaților a încetat să existe după alegerile din 2017. În prezent, doar doi membri ai camerei inferioare a Parlamentului și un membru al camerei superioare sunt membri ai *Kolegium*.

Comitetul formează uneori grupuri de lucru mai mici. În special, în ianuarie 2020, aceasta a înființat un forum de experți cu privire la executarea hotărârii *D.H. și alții împotriva Republicii Cehe*¹⁹. Acesta a analizat cauzele suprareprezentării persistente, în programele pentru elevi, a elevilor romi ca având dizabilități ușoare și a formulat recomandări pentru a asigura accesul egal la educație pentru elevii romi, recomandări care au fost împărtășite cu DEJ²⁰. Acest grup de lucru a dobândit bază legală în iunie 2024 și include INDO și reprezentanți ai ONG-urilor.

În **Republica Moldova**, din 2023 funcționează un Consiliu Consultativ care include Parchetul General, Curtea Supremă de Justiție și Parchetul, pe lângă ministerele competente, Consiliul Superior al Procurorilor și Consiliul Superior al Magistraturii, persoane care au deținut anterior funcția de Agent Guvernamental și reprezentanți ai societății civile, inclusiv un profesor universitar. Nu include însă reprezentanți ai Parlamentului.

Mandatul său include procedurile în fața Curții și executarea hotărârilor. Acesta este convocat de autoritatea de coordonare, în funcție de necesitate (de patru ori de la extinderea sa în 2023). Poate aduce specialiști și experți atunci când este necesar în anumite cauze.

În cadrul reuniunii din mai 2024, Consiliul Consultativ a discutat, printre altele, grupuri de cauze aflate sub supravegherea sporită a CM, inclusiv cauze referitoare la condițiile de detenție; asistența medicală în locurile de detenție; și prevenirea și anchetarea eficientă a rețelilor tratamente în arestul poliției²¹. În plus, Consiliul Consultativ a făcut schimb de opinii cu reprezentanți de la DEJ, Parlamentul Republicii Moldova, Ministerul Sănătății și Ministerul Muncii și Protecției Sociale cu privire la măsurile generale care trebuie aplicate în legătură cu cauza *V.I. împotriva Republicii Moldova*²², care are ca obiect reformarea sistemului de plasare nevoluntară în spitalele de psihiatrie și tratamentul psihiatric nevoluntar administrat persoanelor cu dizabilități intelectuale, în special al copiilor.

În **Polonia**, autoritatea de coordonare (Plenipotențiarul) convoacă un comitet interministerial și poate invita să participe (cu titlu consultativ) reprezentanți de la Seim și Senat, Cancelaria Președintelui, Camera de Control Extraordinar (care auditează activitățile organelor administrației guvernamentale), cei trei ombudsmani pentru drepturile civile, drepturile copiilor și drepturile pacienților, Curtea Constituțională, Curtea Supremă, Curtea Administrativă Supremă, Consiliul Național al Magistraturii, reprezentanți de la instanțele comune și administrative, Procurorul general, șeful poliției, directorul general al Serviciului Penitenciar, Consiliul Legislativ, Centrul pentru legislație guvernamentală, precum și reprezentanți de la alte organe administrative guvernamentale și locale relevante și reprezentanți ai profesiei juridice și ai ONG-urilor.

Pe lângă patru reuniuni periodice care au loc anual, există reuniuni *ad-hoc* cu reprezentanți ai diferitelor ministere pentru a discuta executarea hotărârilor în anumite cauze. De exemplu, în cadrul unei reuniuni a mai multor ministere din 2019 s-a discutat problema duratei procedurilor administrative și judiciare-administrative (*Wcisło și Cabaj împotriva Poloniei*²³ și grupul de cauze *Beller*²⁴).

17. <https://justice.cz/web/msp/kolegium-expertu-pro-vykon-rozsudku-eslp>

18. <https://justice.cz/web/msp/kolegium-expertu-pro-vykon-rozsudku-eslp>

19. Nr. 57325/00, 13 noiembrie 2007.

20. Comunicarea autorităților (03/06/2022) în cauza *D.H. și alții împotriva Republicii Cehe* (Cererea nr. 57325/00), DH-DD(2022)606, a 1436-a reuniune (iunie 2022) (DH), 3 iunie 2022.

21. <https://www.agentguvernamental.md/comunicate-de-presa/atreia-reuniune-a-consiliului-consultativ-pe-langa-agentul-guvernamental/>

22. Nr. 38963/18, 26 martie 2024.

23. Nr. 49725/11 și 79950/13, 8 noiembrie 2018.

24. Nr. 6992/11, 26 martie 2019

În luna decembrie a fiecărui an au loc reuniuni periodice și extinse, cu participarea societății civile și a altor părți interesate. În plus, la începutul anului 2024, autoritatea de coordonare a organizat două reuniuni *ad-hoc* cu diferite părți interesate – una cu privire la problema arestării preventive, iar a doua cu privire la restabilirea statului de drept. Rezultatele reuniunilor sunt incluse în raportul anual privind executarea hotărârilor Curții, elaborat de Plenipotențiar, care este disponibil online.

3.7.2. Reuniuni ad-hoc sau grupuri de lucru cu privire la cauze sau probleme specifice

În unele state, autoritatea de coordonare organizează reuniuni neperiodice cu alte autorități de stat sau convoacă reuniuni ad-hoc ori grupuri de lucru cu privire la cauze deosebit de complexe. **Această abordare are avantaje evidente, de a stimula actorii necesari să își concentreze atenția asupra problemelor greu de soluționat. Acest lucru este valabil în statele care nu au un comitet interinstituțional permanent. În statele care au deja un comitet interinstituțional permanent, reuniunile ad-hoc pentru cauze specifice constituie un mecanism suplimentar de coordonare.**

- ▶ În **Bulgaria**, există legislație pentru înființarea unor grupuri de lucru specifice cauzelor, în special pentru cauzele greu de soluționat și cele în care executarea hotărârii intră în sfera de competență a mai multor agenții de stat. Uneori, acestea implică Ombudsmanul și ONG-urile. De exemplu, Ombudsmanul și ONG-urile au fost incluse într-un grup de lucru care a examinat propuneri legislative pentru executarea hotărârii-pilot *Neshkov și alții împotriva Bulgariei*²⁵, ce are ca obiect condiții de detenție inumane și degradante (care a fost încheiată de CM în iunie 2024).
- ▶ În **Cehia**, pe lângă activitatea Kolegium (discutată mai sus), grupuri de lucru separate au dat rezultate tangibile în anumite situații (precum ajustări în 2018 ale căii de atac interne referitoare la durata excesivă a procedurilor, în urma cauzei *Žirovnický*)²⁶. Cu toate acestea, este posibil ca grupurile de lucru să nu fie întotdeauna eficiente în cauzele în care nu se poate atinge consensul, ca de exemplu atunci când un grup de lucru nu a reușit să ajungă la un acord privind necesitatea de a modifica ordinea juridică cehă ca urmare a hotărârii Marii Camere în cauza *Blokhin împotriva Rusiei*²⁷, având ca obiect fapte comise de minori sub vârsta răspunderii penale.

- ▶ În **Lituania**, diferite instituții de stat s-au reunit pentru a discuta executarea hotărârii *Matiošaitis și alții împotriva Lituaniei*²⁸, având ca obiect absența unei revizuiri efective a pedepselor cu detențiunea pe viață. Ulterior, ONG-urile și mediul academic au fost incluse în consultări cu privire la un nou proiect de lege.
- ▶ În **România**, în 2023, la nivelul Secretariatului General al Guvernului s-a înființat un Birou pentru executarea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului, cu sarcina de a supraveghea problema persistentă a neexecutării hotărârilor referitoare la neexecutare sau executarea cu întârziere a hotărârilor naționale definitive ori a sentințelor arbitrale pronunțate împotriva întreprinderilor deținute de stat sau controlate de stat. Autoritatea de coordonare este implicată în continuare, unitatea specifică fiind creată la un nivel politic superior pentru a asigura coordonarea eficientă a procesului de executare.

Au avut loc și alte reuniuni interinstituționale, la care au participat uneori INDO și ONG-uri din România și care au acoperit majoritatea cauzelor de principiu sau a grupurilor de cauze pendinte împotriva României. În mare parte, dar nu toate, acestea au fost convocate de autoritatea de coordonare. Printre acestea se numără cauze referitoare la condițiile de detenție; restituirea proprietăților naționalizate; aspecte legate de drepturile pacienților cu probleme de sănătate mintală și ale celor cu dizabilități intelectuale, drepturile LGBTQ+; măsuri legate de confiscarea și nerestituirea materialului genetic de la o clinică de fertilitate; utilizarea excesivă a forței de către organele de aplicare a legii, inclusiv folosirea armelor de foc soldată cu deces și profilarea rasială în cazul suspectilor romi în cursul acțiunilor poliției.

Pe lângă reuniunile sau grupurile de lucru specifice unei cauze, unele autorități de coordonare dispun de alte modalități *ad-hoc* de coordonare a eforturilor diferitelor entități ale statului.

- ▶ În **Ungaria**, autoritatea de coordonare, Oficiul Judiciar Național, Parchetul (și, ocazional, Curtea Constituțională) se reunesc anual *ad-hoc* atunci când DEJ derulează o misiune în Ungaria (a se vedea și secțiunea 5.2).
- ▶ În **Regatul Unit**, Ministerul Justiției coordonează o „revizuire lunară” a hotărârilor judecătorești în vederea supravegherii. Departamentul guvernamental de resort este invitat să revizuiască un sistem comun de urmărire a cauzelor (cauzele fiind prezentate într-o foaie de calcul) cu orice actualizări sau planuri relevante pentru executarea hotărârilor specifice. Ministerul Justiției o consideră o abordare „pragmatică și lejeră”, adecvată pentru numărul mic de cauze îndreptate împotriva Regatului Unit.

²⁵ Nr. 36925/10, 21487/12 și 72893/12, 27 ianuarie 2015.

²⁶ Nr. 23661/03, 30 septembrie 2010.

²⁷ Nr. 47152/06, 23 martie 2016 (MC).

²⁸ Nr. 22662/13, 51059/13 și 58823/13, 23 mai 2017

De asemenea, permite ministerului să țină pasul cu schimbările de personal din alte departamente și se asigură că aceste cauze nu dispar „de pe radar”.

3.7.3. Reuniuni cu entități federale sau descentralizate

În statele federale sau în cele cu entități descentralizate, constituie o bună practică asigurarea faptului că astfel de organisme sunt implicate și consultate cu privire la aspecte legate de executare (dacă acest lucru este relevant). De exemplu:

► În **Germania** există o cooperare continuă cu ministerele justiției din landuri. Autoritatea de coordonare convoacă o reuniune anuală privind executarea hotărârilor cu ministerele landurilor, judecători de la cele mai înalte instanțe din Germania și, uneori, DEJ.

► În **Regatul Unit**, Ministerul Justiției coordonează și supraveghează cauzele referitoare la Scoția, Țara Galilor și Irlanda de Nord. În cauzele în care acțiunile sau omisiunile unei autorități descentralizate determină constatarea unei încălcări imputabile Regatului Unit, Ministerul Justiției, în calitate de autoritate de coordonare, are responsabilitatea de a analiza măsurile pe care administrațiile descentralizate trebuie să le ia pentru executarea hotărârii. În plus, dacă într-o cauză în care Anglia și Țara Galilor pierd, Scoția și Irlanda de Nord pot fi obligate să facă reforme dacă au o legislație similară cu cea care a dus la încălcare.

4. Proceduri de executare

Această secțiune este dedicată procesului de executare în statele participante la studiu, inclusiv cadrul juridic (dacă există) care stă la baza acestuia (4.1); statutul Convenției și al hotărârilor Curții în ordinea juridică națională (4.2) și reformele, recente sau în curs, ale procesului de executare (4.3). Secțiunea analizează procesul de executare a măsurilor individuale, inclusiv plata reparației echitabile, reexaminarea cauzelor și alte forme de reparație individuală (4.4). În încheiere, este prezentat procesul de punere în aplicare a măsurilor generale, inclusiv traducerea și diseminarea hotărârilor și deciziilor, modificările aduse legislației și practicii, asigurarea eficacității căilor de atac și executarea hotărârilor în cauze speciale, precum cele aflate sub supraveghere sporită (4.5).

4.1. CADRUL JURIDIC

În majoritatea statelor participante la studiu, nu există o legislație specială care să reglementeze procesul de executare, acesta bazându-se uneori pe un cadru juridic mai general, care poate avea sau nu unele adaptări specifice pentru a cuprinde executarea hotărârilor Curții și care nu va acoperi toate aspectele procesului de executare. În alte situații, se pune bază fie pe statutul Convenției ca urmare a ratificării acesteia sau conferirea de efecte juridice dispozițiilor acesteia (care vor fi semnificative cel mult pentru punerea în aplicare a măsurilor individuale), fie pe practica consacrată.

Cu toate acestea, în puțin sub o treime din state, există o legislație specifică ce stă la baza procesului de executare (**Armenia, Bulgaria, Lituania, Republica Macedonia de Nord, Republica Moldova, România, Slovacia și Ucraina**). Legislația poate să fie de natură primară sau secundară, să nu fie limitată la un singur instrument, să implice introducerea de noi dispoziții în legile existente și să nu fie legată exclusiv de procesul de executare. **În cazul în care există o astfel de legislație, o bună practică este revizuirea periodică a acesteia pentru a avea garanția că aceasta ține pasul cu modificările procedurale efectuate de Curte sau CM, astfel încât hotărârile Curții să fie executate în mod eficace.**

O astfel de legislație tinde să abordeze unele sau toate aspectele următoare: traducerea și publicarea hotărârilor și/sau a rezumatelor acestora; transmiterea acestora către instanțe și instituții publice; elaborarea de propuneri de reformă legislativă; trimiterea de rapoarte către autoritatea de coordonare cu privire la măsurile luate în vederea executării și/sau dificultățile întâmpinate; prezentarea de propuneri către CM cu privire la executare; și transmiterea de rapoarte către o comisie parlamentară cu privire la executare. Totuși, în câteva state, sfera de aplicare a unei astfel de legislații este destul de limitată, abordând doar câteva aspecte ale procesului de executare.

O bună practică ar fi ca o astfel de legislație specială să specifice termene scurte pentru îndeplinirea diferitelor etape ale procesului de executare (cum este cazul, de exemplu, în Albania), dar acest lucru poate fi mai puțin important în statele cu puține cauze de procesat.

4.2. STATUTUL CONVENȚIEI ȘI AL HOTĂRĂRILOR CURȚII

În marea majoritate a statelor participante la studiu, Convenția, ca tratat ratificat, are statut superior legislației naționale, dar nu și Constituției. În plus, hotărârile și deciziile Curții vor fi tratate ca oferind îndrumări cu autoritate în ceea ce privește obligațiile care decurg din Convenție.

În puțin peste jumătate din cele 27 de state, o bună practică este aceea ca hotărârile Curții să fie direct executorii, fie prin intermediul procedurilor inițiate de reclamant (limitate, în general, la acordarea reparației echitabile), fie deoarece sunt obligatorii din punct de vedere juridic pentru administrație, astfel încât există o bază pentru luarea de măsuri de executare a hotărârilor respective.

În unele state în care hotărârile Curții nu sunt direct executorii, o bună practică este aceea ca dreptul intern fie să le recunoască drept bază pentru redeschiderea anumitor tipuri de procese (diferite proceduri administrative, civile sau penale), fie să permită unui procuror să facă demersuri în temeiul acestora (cum ar fi redeschiderea cercetărilor).

O majoritate clară a statelor recunosc soluționările pe cale amiabilă sau declarațiile unilaterale ca titluri executorii, dar efectul unei astfel de recunoașteri diferă. În unele state, aceasta înseamnă că soluționările pe cale amiabilă sau declarațiile unilaterale sunt echivalente cu hotărârile și, în măsura în care acestea din urmă sunt direct executorii sau ar putea conduce la reexaminare (în general, acestea sunt, de asemenea, executorii). Numai în **Ucraina** există o legislație care prevede în mod specific punerea în aplicare a soluționărilor pe cale amiabilă și a declarațiilor unilaterale. **În multe state, indiferent dacă sunt recunoscute sau nu ca titluri executorii, o bună practică este aceea ca soluționările pe cale amiabilă și declarațiile unilaterale să fie executate în același mod ca și hotărârile.** Acest lucru este valabil în special în cazul declarațiilor unilaterale, deoarece deciziile de radiere ale Curții în urma acceptării unei declarații unilaterale nu sunt transmise Comitetului de Miniștri pentru supraveghere, spre deosebire de cele în care se ia act de o soluționare pe cale amiabilă.

Într-un număr mic de state, există posibilitatea de a angaja răspunderea penală pentru neexecutare (**Bosnia și Herțegovina și Ucraina**) sau răspunderea disciplinară a judecătorilor sau funcționarilor (**Albania, Republica Macedonia de Nord și Slovenia**) ori a șefilor autorităților de coordonare (**Cehia**). Ar trebui remarcat faptul că astfel de posibilități sunt în întregime ipotetice, deoarece acest studiu nu a identificat situații în care răspunderea a fost angajată efectiv. În majoritatea statelor, nu există niciun fel de dispoziție privind sancțiunile pentru nerespectarea hotărârilor sau deciziilor Curții. Într-adevăr, eficacitatea unor astfel de sancțiuni este discutabilă – și acestea ar putea fi chiar contraproductive dacă îi pedepsesc pe funcționarii individuali pentru ceea ce ar putea fi deficiențe instituționale mai ample.

4.3. REFORMELE PROCESULUI DE EXECUTARE

În doar câteva state au existat reforme în cursul perioadei de cercetare, altele decât cele referitoare la autoritatea de coordonare. Aceste reforme au vizat diverse aspecte, cum ar fi: formalizarea comisiilor permanente ale actorilor relevanți pentru executare (**Cehia**); adoptarea de măsuri generale (**Albania și Armenia**); redeschiderea proceselor (**Croația** – în legătură cu soluționările pe cale amiabilă și declarațiile unilaterale și **Spania** – în legătură cu redeschiderea proceselor penale în urma unei hotărâri a Curții și posibilitatea ca autoritatea de coordonare să intervină în reexaminarea cauzelor în calitate de *amicus curiae*); plata reparației echitabile (**Albania**); traducerea hotărârilor (**Lituania**); rapoarte cu privire la executare (**Albania**); și controlul parlamentar (**Albania și Georgia**).

În majoritatea statelor, nu există alte propuneri de reformă în curs de examinare în afară de cele referitoare la autoritatea de coordonare. Totuși, în momentul redactării prezentului document, în câteva state sunt avute în vedere propuneri cu privire la aspecte precum: propunere pentru o nouă lege privind executarea hotărârilor Curții (**Polonia**); adoptarea unei strategii naționale de executare și a unui plan de acțiune (**Georgia**); înființarea unor puncte nodale în cadrul autorităților relevante (**Republica Macedonia de Nord**); plata despăgubirilor (**Ucraina**); modalități pentru adoptarea măsurilor generale (**Bulgaria**); desemnarea autorităților competente (**Bulgaria și Republica Macedonia de Nord**).

4.4. APLICAREA MĂSURILOR INDIVIDUALE

4.4.1. Plata „reparației echitabile” (acordarea de despăgubiri)

Procedura urmată de state cu privire la plata unei reparații echitabile este similară, în linii mari, indiferent dacă este vorba despre o chestiune de practică sau despre obiectul unor dispoziții legale specifice.

Aceasta din urmă ar putea fi o bună practică dacă, la fel ca în Albania, se specifică termene clare pentru efectuarea plăților. În plus, în Albania, autoritatea de coordonare este împuternicită să accelereze plățile de reparație echitabilă în cuantum de până la 10 000 de euro, ceea ce constituie o bună practică pentru asigurarea plăților la timp.

Procedura pentru plata reparației echitabile se bazează, în esență, pe obținerea detaliilor bancare ale reclamantului și, uneori, pe obținerea aprobării pentru plată. Ocazional, pot exista dificultăți în obținerea datelor bancare ale reclamantilor și, pentru a evita dobânzile, plata poate fi efectuată într-un cont special, de bancă sau de minister ori de instanță, la care reclamantul poate avea acces după furnizarea datelor solicitate.

O bună practică ar putea fi cea din Regatul Unit, respectiv de a începe solicitarea informațiilor necesare (de exemplu detaliile bancare) înainte ca o hotărâre să devină definitivă.

În general, nu se prevede un termen în care reclamantii să dea detaliile necesare, dar în **Republica Macedonia de Nord** acestea trebuie furnizate în termen de 5 ani, iar în cazul în care acest lucru nu se întâmplă, suma rezervată pentru acordarea despăgubirilor revine statului. Mai multe state folosesc e-banking pentru transferul de alocări pentru reparație echitabilă. Un stat utilizează un transfer într-un cont deschis pe numele reclamantului la o bancă de stat, deși reclamantul poate să indice o altă bancă, urmând să își asume orice comisioane exigibile (**Republica Moldova**).

Cu toate acestea, sursa plății poate să difere, în general provenind de la o singură entitate în toate cauzele (fie că este vorba de autoritatea de coordonare, de Ministerul Justiției ori Ministerul Finanțelor) sau de la instituția competentă considerată responsabilă de încălcare într-o cauză specifică. În unele situații, plata poate necesita aprobarea unui alt minister sau a unui for mai înalt, cum ar fi cabinetul sau consiliul de miniștri, în special dacă suma depășește un anumit nivel.

Dacă apar probleme legate de efectuarea plăților, majoritatea statelor nu dispun de mecanisme specifice de depunere a plângerilor, dar, în unele situații, se poate recurge la procedura obișnuită pentru contestarea deciziilor administrative (a se vedea și secțiunea 5.1.4).

În toate statele, este binevenit faptul că procedura care trebuie urmată nu diferă în funcție de tipul actului în baza căruia se efectuează plata unei reparații echitabile – hotărâre, soluționare pe cale amiabilă sau declarație unilaterală.

Multe state planifică alocări bugetare pe baza plăților efectuate în anul precedent, dar unele le bazează pe o perioadă anterioară mai lungă sau fac estimări în funcție de cauzele pendinte care ar putea fi soluționate în anul următor. În unele situații, rigiditatea alocării duce la întâzieri în ceea ce privește capacitatea de a efectua plăți (așa cum se menționează în secțiunea 2 de mai sus).

Totuși, mai multe state prezintă bune practici în ceea ce privește posibilitatea de a ajusta suma alocată sau de a recurge la fondurile deținute în cadrul altor linii bugetare.

4.4.2. Redeschiderea dosarelor cauzelor

În aproape toate statele participante la studiu, este binevenit faptul că legea prevede posibilitatea redeschiderii pe cale judiciară a dosarelor administrative, civile, disciplinare și, în multe state, a dosarelor penale.

Deși posibilitatea redeschiderii dosarelor penale există în multe state, în unele state acest lucru ar necesita o hotărâre judecătorească, iar în **Ungaria** nu există nicio dispoziție legală în acest sens, dar posibilitatea există în practică. Redeschiderea dosarelor administrative sau disciplinare este posibilă numai în câteva state (**Albania, Bulgaria, Georgia, Germania, Lituania, Spania și Ucraina** în ceea ce privește ambele tipuri de cauze, iar în **Azerbaidjan** numai în legătură cu dosarele disciplinare).

Rolul autorității de coordonare

În majoritatea statelor, autoritatea de coordonare nu are posibilitatea de a interveni în procesul de redeschidere a dosarelor cauzelor. În **Belgia**, intervenția este posibilă doar în mod direct (adică în calitate de parte), dar în **Republica Moldova** aceasta este posibilă fie în mod direct, fie în calitate de terț, iar în altele (**Azerbaidjan, Polonia și Spania**) este posibilă numai în calitate de *amicus curiae*.

În **Spania**, s-a introdus recent posibilitatea unei astfel de intervenții, fie la inițiativa Biroului agentului guvernamental, fie la cererea Curții Supreme, prin care autoritatea de coordonare poate să ofere informații ori să prezinte observații scrise cu privire la aspecte legate de executarea hotărârilor Curții Europene. O astfel de intervenție oferă Curții Supreme o perspectivă suplimentară, facilitând astfel evaluarea de către aceasta a impactului lor asupra hotărârilor judecătorești naționale definitive. **Aceasta ar putea fi o bună practică. O astfel de participare poate totodată să asigure comunicarea promptă și globală către CM a informațiilor privind măsurile relevante pentru executarea unei hotărâri.**

În majoritatea cazurilor, autoritatea de coordonare nu poate iniția redeschiderea proceselor, deși CM a încurajat în mod repetat autoritățile naționale să instituie un sistem în care redeschiderea cercetărilor este avută în vedere într-o fază incipientă a procesului aferent Convenției, de exemplu, în momentul în care Curtea comunică o cerere²⁹. Totuși, posibilitatea există în acele state în care autoritatea de coordonare poate acționa ca parte în acest sens, inclusiv **Belgia** (deși nu a făcut niciodată acest lucru), **Cipru** și **Republica Moldova**. Acest lucru este posibil în cazul în care: Curtea decide că ancheta într-un dosar penal nu a

fost eficace sau compatibilă cu articolul 2 sau articolul 3 din Convenție (**Cipru**); a fost inițiată o soluționare pe cale amiabilă într-o cauză pendinte sau o încălcare a unui drept este recunoscută fie printr-o hotărâre a Curții Europene, fie printr-o declarație a guvernului care poate fi reparată în parte prin infirmarea unei hotărâri a unei instanțe (**Republica Moldova**); sau hotărârea Curții Europene se referă la dosare de contencios administrativ (**Germania**).

În cazul în care redeschiderea poate fi inițiată de autoritatea de coordonare, aceasta poate fi atât pentru reclamant, cât și din oficiu în **Belgia și Republica Moldova**, dar numai din oficiu în **Cipru**.

În cazul în care demararea redeschiderii este posibilă, nu se prevede niciun termen în **Cipru**, în timp ce în **Belgia și Republica Moldova** termenul este de 6 luni de la data hotărârii sau deciziei Curții.

4.4.3. Alte măsuri pentru asigurarea *restitutio in integrum* (repunerea părților în situația anterioară)

Autoritățile din aproape toate statele participante la studiu au aplicat forme de ajutor individual, altele decât plata reparației echitabile și invitarea la redeschiderea proceselor. Acestea au luat o gamă largă de forme, referitoare la drepturi precum: proces echitabil (amnistii și grațieri, punere în libertate înainte de termen, executarea hotărârilor, ștergerea cazierelor judiciare, revocarea cheltuielilor de judecată); viața de familie (modificarea certificatului de naștere, contactul cu copiii, stabilirea paternității, restabilirea încredințării, căutarea copiilor răpiți); interzicerea tratamentelor inumane (asigurări diplomatice, emiterea unui ordin de dare în urmărire, revocarea deciziilor de expulzare, acordarea de hrană și tratament medical conforme cu regimul alimentar, scuze publice); viața privată (distrugerea materialului de supraveghere secretă, ștergerea datelor, acordarea dreptului de ședere permanentă, reîncadrarea în funcție, revocarea deciziilor de expulzare); și proprietatea (demolarea construcțiilor ilegale, prelungirea autorizațiilor de construire, înlăturarea ocupanților și a restricțiilor din registru, restituirea obiectelor confiscate, vânzarea sau transferul de terenuri).

4.5. APLICAREA MĂSURILOR GENERALE

4.5.1. Traducerea și diseminarea hotărârilor, deciziilor și rezoluțiilor

Majoritatea statelor adoptă buna practică de asigurare a traducerii hotărârilor care le vizează. Totuși, aceasta nu se extinde, în general, la nivelul soluționărilor pe cale amiabilă și al declarațiilor unilaterale. Statele care nu au tendința de a traduce hotărârile pronunțate împotriva lor sunt state în care limbile oficiale ale Consiliului Europei sunt fie limba oficială, fie sunt înțelese la scară largă. Într-un stat

²⁹. A se vedea, de exemplu, Comitetul de Miniștri, Raport anual 2023, p. 58, <https://rm.coe.int/annual-report-2023/1680af6e81>.

din prima categorie (**Belgia**), unde există mai multe limbi oficiale, rezumatele se fac în celelalte limbi, iar într-un stat din ultima categorie (**Țările de Jos**), traduceri sunt efectuate de reviste de drept.

Pregătirea traducerilor este efectuată fie chiar de autoritatea de coordonare (cu sau fără asistența traducătorilor externi), fie de un serviciu oficial de traducere sau ministerul competent în materie de executare. Aceste traduceri tind să fie hotărârile integrale, ceea ce, în practică, înseamnă și orice opinii concurente și disidente. În unele cazuri, traduceri sunt efectuate și de alte instituții, de exemplu instanțe, pentru uz propriu. În **Norvegia**, o universitate este plătită pentru a traduce rezumate.

Consiliul Europei a sprijinit versiuni ale HUDOC în limbile georgiană, armeană și română, interfețele HUDOC existând și în bulgară, spaniolă, rusă și ucraineană. Traducerea HUDOC și a platformei Knowledge Sharing³⁰ a Curții în alte limbi decât cele oficiale este sprijinită de proiectul *Enhancing Subsidiarity: Support to the ECHR Knowledge-sharing and Superior Courts Dialogue*³¹.

Fără îndoială, diseminarea hotărârilor și deciziilor traduse ar trebui considerată o bună practică atunci când este efectuată cu regularitate. Traducerea și publicarea deciziilor de soluționare pe cale amiabilă și a declarațiilor unilaterale ar fi, de asemenea, o bună practică deoarece, la fel ca hotărârile, acestea pot include modificări importante ale legilor sau politicilor.

În general, hotărârile sunt diseminate în mod specific la nivelul actorilor relevanți în procesul de executare, dar, în multe situații, acestea sunt trimise instanțelor (de grad superior sau în general) chiar și atunci când acestea nu sunt direct implicate în executare. În plus, o bună practică este aceea ca traduceri să fie publicate de obicei în monitorul oficial și/sau pe site-ul web al autorității de coordonare ori al ministerului (exemplu: **Armenia, Bulgaria, Cehia, Croația, Republica Moldova, Serbia**). În plus, se acordă o anumită încredere publicării pe HUDOC. De asemenea, în câteva situații, există o diseminare specifică la nivelul cadrelor universitare, al avocaților și ONG-urilor.

Eforturile de diseminare a hotărârilor se fac uneori sub formă de rezumate incluse în rapoartele anuale ale autorității de coordonare, buletine informative și chiar podcasturi și apariții în social media (ultimele două sunt utilizate de **Cehia**; a se vedea 3.5.5). **Astfel de eforturi de a asigura o apreciere mai largă a conținutului hotărârilor constituie o bună practică. Acestea sunt de natură să promoveze o mai bună înțelegere a cerințelor**

care decurg din Convenție și ar putea să contribuie la facilitarea executării hotărârilor în cauză.

Traducerea și diseminarea hotărârilor pronunțate împotriva altor state

În majoritatea statelor se face o anumită diseminare a hotărârilor pronunțate împotriva altor state, de exemplu deoarece aceeași problemă există în ordinea lor juridică. Abordarea variază de la traducerea integrală a hotărârilor selectate la traducerea rezumatelor acestora, indiferent dacă sunt întocmite în mod special sau sub formă de traduceri ale materialelor întocmite de alții (cum ar fi Curtea). Diseminarea implică uneori publicarea pe un site web, dar în unele cazuri vizează în mod specific cel puțin unele dintre următoarele categorii: instanțe și judecători; avocați; o comisie parlamentară pentru drepturile omului; procurori; și studenți. **Constituie o bună practică diseminarea selectivă și periodică a informațiilor despre hotărârile pronunțate împotriva altor state, împreună cu mențiuni privind relevanța pentru statul în cauză.**

Traducerea și diseminarea rezoluțiilor și deciziilor CM

În majoritatea statelor, rezoluțiile și deciziile CM cu privire la executare sunt diseminate la nivelul actorilor relevanți în procesul de executare. Această diseminare poate lua forma unui rezumat în limba oficială a statului. În unele situații, diseminarea se limitează la rezoluții și decizii referitoare la cauze care fac obiectul procedurii de supraveghere sporită sau care prezintă o anumită importanță. Diseminarea nu se extinde, în general, la nivelul publicului.

Cu toate acestea, unele state par să se bazeze exclusiv pe diseminare prin posibilitatea de a accesa HUDOC-EXEC, iar altele doar includ detalii în rapoartele anuale ale autorității de coordonare sau doar publică rezoluțiile definitive. **Ar fi o bună practică pentru autoritățile de coordonare să asigure traducerea și publicarea textului integral al deciziilor și rezoluțiilor CM, precum și diseminarea acestora către actorii relevanți.**

Traducerea și diseminarea planurilor și rapoartelor de acțiune

Ghidul pentru Recomandarea (2008)2 al CDDH menționează (la p. 15) că, uneori, planurile și rapoartele de acțiune sunt redactate în limba națională și apoi traduse în engleză sau franceză pentru a fi transmise la DEJ. **Aceasta este o bună practică, deoarece facilitează respectarea recomandării din Declarația de la Brighton, conform căreia planurile de acțiune sau rapoartele de acțiune ar trebui să fie cât mai accesibile posibil, inclusiv prin publicarea lor în limbile naționale. În plus, această practică ar permite reclamanților, organizațiilor societății civile, INDO și parlamentarilor (a se vedea 5.1.3) să prezinte observații cu privire la informațiile transmise și să contribuie cu dovezi și idei referitoare la executarea hotărârilor.**

30. <https://ks.echr.coe.int/web/echr-ks/>

31. A se vedea pagina proiectului la adresa <https://www.coe.int/en/web/implementation/enhancing-subsidiarity-support-to-the-echr-knowledge-sharing-and-superior-courts-dialogue>.

4.5.2. Modificări ale legislației și practicii

Hotărârile și deciziile Curții cu privire la toate statele au dus la modificări ale legislației și, în multe situații, au dus și la modificări ale unora sau chiar ale tuturor elementelor următoare: practici legate de cercetare, urmărire penală și de altă natură, precum și jurisprudența instanțelor, inclusiv a instanțelor constituționale. Natura modificărilor diferă în funcție de statul în cauză, însă, luate la nivel global, aceste modificări acoperă o gamă foarte largă de aspecte care afectează multe dintre dispozițiile Convenției.

Inițierea acestor modificări este efectuată de instituțiile competente pentru măsurile în discuție, și anume legislativul, ministerele, organele de urmărire penală și instanțele. Totuși, cel puțin într-o anumită măsură, autoritatea de coordonare are un rol auxiliar în concretizarea lor. Acest rol diferă, de la cel de lider în precizarea necesităților până la cel de furnizare de informații sau de exercitare a unor forme neoficiale de presiuni asupra organelor competente. În unele state, autoritatea de coordonare identifică modificările de legislație, practică și jurisprudență care sunt necesare ca urmare a evoluției jurisprudenței Curții în general.

O posibilă bună practică este ca autoritatea de coordonare să aibă mai multe căi oficiale de stimulare fie a executivului, fie a legislativului, pentru a avea garanția că legile se modifică așa cum este necesar în urma unei hotărâri a Curții (a se vedea și secțiunile 3.6 și 5.1).

- De exemplu, în **Lituania**, autoritatea de coordonare poate să contacteze un minister competent pentru a propune o modificare legislativă ori să propună ca guvernul sau prim-ministrul fie să dea dispoziții ministerului competent în acest sens, fie să convoace un grup de lucru în acest scop. O a treia opțiune, în special pentru cauzele complexe, este ca autoritatea de coordonare să sesizeze Comisia pentru afaceri juridice a *Seimas* și să solicite permisiunea de a se adresa Consiliului *Seimas*, pentru a transmite dispozițiile relevante.

În câteva state, autoritatea de coordonare examinează proiectele de legi pentru a evalua compatibilitatea acestora cu Convenția – un rol preventiv, care se extinde dincolo de legile introduse ca răspuns la hotărârile Curții.

- În **Bulgaria**, autoritatea de coordonare întocmește un raport, anexat la toate proiectele de legi introduse în Parlament în numele Consiliului de Miniștri, cu privire la conformitatea proiectului de lege cu Convenția. Această funcție de control pre-legislativ este prevăzută în legea care reglementează procedura de elaborare a legislației.
- În mod similar, autorității de coordonare din **Republica Moldova** i se poate solicita să emită

avize ori să propună modificări ale proiectelor de legi, chiar dacă acestea nu sunt direct legate de executarea unei hotărâri, însă acest lucru se întâmplă rar în practică.

Mai puțin de jumătate din autoritățile de coordonare efectuează vreo analiză a *impactului* modificărilor introduse ca urmare a hotărârilor, iar atunci când o fac, scopul acestora are în primul rând legătură cu planurile și rapoartele de acțiune care urmează să fie transmise la CM, în locul unei abordări pe termen mai lung, după soluționarea unei cauze de către CM. În cazul anumitor autorități de coordonare, volumul de muncă sau insuficiența personalului sunt factori care împiedică vreo evaluare a impactului. Evaluarea impactului de către o autoritate de coordonare, alta decât cea inclusă în planurile și rapoartele de acțiune, nu pare să fie publicată.

În măsura în care este posibil, evaluarea impactului modificărilor efectuate în scopul executării este în mod clar o bună practică, deoarece va contribui la asigurarea faptului că ceea ce se propune va aborda cu adevărat problema identificată de Curte și va contribui la evitarea riscului unor noi cereri introduse la aceasta.

În multe state, analiza modificărilor legislației, practicilor și jurisprudenței este efectuată de alte autorități decât autoritatea de coordonare. Acestea tind să fie ministere (ca în **Cehia**) în care modificarea avută în vedere este o reacție la o hotărâre a Curții. În unele state, instanțele superioare și ombudsmanii adoptă o abordare mai largă, care se extinde la modificările care ar putea fi necesare în urma evoluției jurisprudenței Curții în general. Acestea din urmă, precum și barourile, ONG-urile, INDO-urile și cadrele universitare, cel puțin în unele state, analizează, de asemenea, impactul real al modificărilor după adoptarea lor (situație existentă în **Cehia, Cipru, Polonia și Țările de Jos**).

În anumite circumstanțe, o bună practică ar putea fi ca statele să solicite avizul Comisiei de la Veneția pentru ca statul să evalueze compatibilitatea Convenției cu reforma juridică sau constituțională în urma unei hotărâri a Curții. De exemplu, **Bulgaria** a procedat așa cu privire la amendamentele constituționale în urma unei hotărâri privind lipsa de garanții din legislația bulgară pentru independența anchetelor penale referitoare la procurorul general, amendamentele rezultate fiind afectate decisiv de concluziile Comisiei de la Veneția³².

32. Comisia de la Veneția, Bulgaria: Aviz privind proiectul de modificare a Constituției, CDL-AD(2023)039, 6–7 octombrie 2023. Cu toate acestea, trebuie remarcat faptul că, în iulie 2024, Curtea Constituțională a Bulgariei a declarat neconstituționale unele dintre amendamentele constituționale adoptate în decembrie 2023, deoarece acestea nu respectă principalele recomandări ale Comisiei de la Veneția.

4.5.3. Asigurarea eficacității căilor de atac

O cale de atac deosebit de frecventă, introdusă în urma hotărârilor-pilot și a celor „în temeiul articolului 46”³³ a fost un mecanism de accelerare a procedurilor judiciare și/sau de acordare de despăgubiri în cazul în care procedurile au depășit deja un termen rezonabil. În unele situații, acest lucru s-a limitat la anumite tipuri de proceduri (cum ar fi cele civile sau penale), dar în **Slovacia** calea de atac a fost extinsă la procedurile administrative, civile și penale.

Alte căi de atac introduse frecvent au fost: (a) solicitarea redeschiderii proceselor civile și/sau penale ca urmare a constatării de către Curte a unei încălcări a articolului 6 din Convenție și (b) prevenirea condițiilor de detenție contrare articolului 3 și acordarea de despăgubiri pentru astfel de condiții.

Alte căi de atac introduse în temeiul hotărârilor-pilot sau al hotărârilor în temeiul articolului 46 includ: accesul la despăgubiri pentru victimele represiunii din perioada sovietică; posibilitatea de a alege administrația locală a unui oraș; posibilitatea de a obține chirii adecvate de la chiriași; mecanisme de despăgubire pentru proprietari expropriați anterior; facilitarea contactului dintre părinte și copil astfel încât să fie compatibil cu programul de lucru al părintelui; și depistarea bolilor în penitenciare.

Căile de atac suplimentare introduse ca urmare a altor cauze în care s-au constatat încălcări ale Convenției au inclus astfel de posibilități: un mecanism special de despăgubire; acces la informații despre decesul unui copil în spital; contestarea luării în custodie publică și a expulzării solicitanților de azil; contestarea decretelor emise de guvern; cereri de despăgubiri pentru prejudiciu moral ca urmare a detenției nelegale; monitorizarea independentă a abaterilor organelor și poliției; anchete privind decesele de cauze nenaturale; deținuți care depun plângeri; reducerea

pedepsei ca urmare a detenției în condiții necorespunzătoare; restituirea proprietăților naționalizate; revizuirea menținerii pedepsei cu detențiune pe viață; împărtășirea observațiilor intimatului cu recurentul în cadrul procedurii în fața Curții Constituționale; și acordarea de acces la dosarul cauzei victimelor în cadrul proceselor penale.

Autoritatea de coordonare din mai multe state joacă în mod clar un rol important în colaborarea cu alte instituții și în exercitarea de presiuni sau influență informală, cu respectarea cuvenită a separării puterilor, precum și în impulsionearea, acolo unde este necesar, a depășirii întârzierilor. Pe lângă această bună practică, autoritatea poate să ofere asistență și înlesniri prin explicarea și interpretarea unei hotărâri, în vederea identificării măsurilor pe care aceasta le impune. În câteva situații, aceasta elaborează în mod concret proiecte de legi sau i se solicită de către legislativ să formuleze observații la proiectele de legi în lumina jurisprudenței Curții și a normelor Consiliului Europei (Cipru în prima situație și Ucraina în a doua situație) (a se vedea și secțiunea 5.1.7).

4.5.4. Executarea hotărârilor în cauze speciale

Scopul multor state este să urmeze bunele practici constând în diferențierea și prioritizarea hotărârilor sau deciziilor pentru procedurile speciale de executare. În majoritatea situațiilor, așa se procedează în privința cauzelor încadrate sub supraveghere sporită de către CM, dar, în altele, așa se procedează în privința hotărârilor-pilot (Bulgaria) sau din cauza naturii problemei în cauză (Albania, Armenia). Cu toate acestea, în unele state nu se face nicio deosebire sau prioritizare, deoarece există puține hotărâri care necesită executare.

Aproximativ jumătate din state încearcă să acorde prioritate cauzelor mai vechi de 5 ani, dar niciunul nu dispune de instrumente specifice pentru o examinare mai atentă a acestor cauze.

---

33. A se vedea, de exemplu: Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Ghid privind art. 46 din Convenția europeană a drepturilor omului, https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_art_46_eng.

5. Supravegherea executării

Prezenta secțiune se referă la supravegherea procesului de executare atât de către organele naționale (5.1), cât și de către Consiliul Europei (5.2). Primul tip de supraveghere reprezintă controlul intern al executării, iar al doilea se referă la formele de cooperare dintre Consiliul Europei și autoritățile naționale în timpul supravegherii executării hotărârilor Curții.

5.1. CONTROLUL INTERN AL EXECUTĂRII

Prezenta secțiune identifică bunele practici în materie de control al executării hotărârilor la nivel național. **În unele state, un organ specific sau un set de organe își asumă responsabilitatea pentru acest rol și este probabil ca existența unei infrastructuri naționale eficace și bine definite să poată îmbunătăți viteza și calitatea executării.** Practicile statelor variază considerabil: structurile sunt diferite, de la structuri foarte formalizate și cu responsabilități clare (de exemplu, **Lituania și Ucraina**), la acorduri mai mult *ad-hoc*, cu o oarecare supraveghere superficială (de exemplu, **Germania, Norvegia și Regatul Unit**).

În unele state, rețeaua organelor de control este extinsă. De exemplu, în **Bulgaria**, Ministerul Justiției supraveghează executarea hotărârilor și raportează direct Parlamentului. În plus, Ombudsmanul include în rapoartele sale anuale informații privind progresele înregistrate în ceea ce privește executarea. Așa cum s-a menționat în secțiunea 3.7.1, în mai multe state, inclusiv **Armenia, Cehia, Croația, Polonia și Republica Moldova**, infrastructura care efectuează controlul intern include un organ permanent, care este convocat de obicei de autoritatea de coordonare și implică alte autorități publice, uneori și INDO-uri și reprezentanți ai societății civile.

5.1.1. Controlul exercitat asupra autorității de coordonare și de către aceasta

Astfel cum s-a menționat în secțiunea 3.6 de mai sus, autoritățile de coordonare sunt aproape invariabil implicate în coordonarea răspunsului juridic și administrativ la hotărârile Curții și în elaborarea planurilor de acțiune și a rapoartelor de acțiune care se transmit la DEJ. În același timp, acestea transmit rapoarte la CM și, procedând astfel, controlează, de fapt, executarea hotărârilor. Prin urmare, în multe state, autoritatea de coordonare joacă un rol de

„punte”: asigură controlul primar al executării și este, de asemenea, ea însăși obiectul controlului, exercitat fie de altă ramură a executivului, fie de parlament, instanțe, INDO-uri sau societatea civilă.

Astfel cum s-a menționat și în secțiunea 3.6, procesul de control intern va presupune, pentru autoritatea de coordonare, colectarea și colanționarea de informații de la autoritățile competente. În câteva state, aceste autorități au obligația legală de a le transmite (de exemplu, **Bosnia și Herțegovina, Muntenegru, Republica Macedonia de Nord, România, Ucraina**). **În special în statele cu un volum mare de cauze, o bună practică este să se asigure faptul că autoritatea de coordonare este abilitată suficient pentru a obține informații în timp util de la autoritățile implicate în hotărâre.**

- De exemplu, în **Ucraina**, autoritatea de coordonare este investită cu competența generală de a trimite cereri de informații diferiților actori (organisme și instituții de stat, entități juridice private și ONG-uri) care trebuie, conform legii, să prezinte materialele solicitate. În mod specific, legea conferă autorității de coordonare competențe de a obține informații de la autoritățile responsabile cu punerea în aplicare a măsurilor de reparație echitabilă, individuale și generale în timp util. În termen de 10 zile de la pronunțarea unei hotărâri definitive, autoritatea de coordonare notifică reclamantul și organul statului competent cu privire la plata reparației echitabile și măsurile individuale, iar organul statului are obligația legală de a furniza fără întârziere informații autorității de coordonare cu privire la executarea măsurilor individuale.

Adesea, autoritatea de coordonare solicită informații actualizate cu privire la evoluția executării, iar raportul privind stadiul executării este apoi comunicat guvernului și/sau legislativului. Acest raport se realizează fie prin canale informale, fie printr-un proces specific instituit anume pentru urmărirea executării hotărârilor. În alte state, controlul intern al executării hotărârilor Curții urmează procedura standard prevăzută pentru toate celelalte acțiuni guvernamentale. **În special pentru statele cu un volum mare de cauze, existența unui canal specific poate crea un accent sporit pe executarea hotărârilor Curții. În plus, includerea executării în primul rând în sfera de competență a autorității de coordonare poate face procesul de executare mai simplu și mai previzibil.**

5.1.2. Rapoarte și control în cadrul executivului

Statele au adoptat două categorii largi de rapoarte în cadrul executivului, de la generice la specifice.

În unele state, organele naționale elaborează rapoarte care acoperă o serie de aspecte și includ unele informații despre executarea hotărârilor Curții.

- De exemplu, în **Spania**, rapoartele anuale publicate de Parchetul General, Consiliul General al Puterii Judiciare și Ombudsman pot include aspecte legate de executarea hotărârilor.

În altele, se elaborează rapoarte mai specifice, care se axează exclusiv sau predominant pe chestiuni legate de executare și activitățile autorității de coordonare. Astfel de rapoarte interne periodice variază în ceea ce privește conținutul și frecvența, dar astfel Guvernul este informat cu privire la stadiul executării hotărârilor. De exemplu:

- în **Albania**, Avocatul General al Statului transmite prim-ministrului rapoarte privind activitățile Biroului Avocatului Statului (cel puțin o dată pe lună), subliniind posibilele lacune juridice și orice necesitate de modificare a legii, iar Biroul de Audit al Statului prezintă Guvernului un raport anual. Însă aceste rapoarte nu sunt publicate.
- în unele state, un astfel de raport se efectuează anual (**Cehia**, **Croația**), iar în altele frecvența este cuprinsă între o lună și 6 luni.
- în **Republica Moldova**, autoritățile statului competente sunt obligate să prezinte autorității de coordonare rapoarte privind măsurile pe care le-au luat pentru executarea hotărârilor, iar la rândul său autoritatea de coordonare raportează Guvernului.

În unele state, alte instituții (de exemplu organe de audit independente) sunt implicate în controlul intern al executării. De exemplu:

- în **Albania**, Înalțul Audit de Stat publică periodic rapoarte care includ o analiză a stadiului executării hotărârilor Curții, cu menționarea cuantumului despăgubirilor plătite sau care mai sunt de plătit. Aceste rapoarte oferă și o evaluare a performanței Biroului Avocatului de Stat, inclusiv necesitatea ca Biroul să monitorizeze îndeaproape progresele înregistrate în executarea anumitor hotărâri. În rapoartele Înalțului Audit de Stat s-a criticat, de asemenea, neexecutarea hotărârilor în termenele relevante și incapacitatea instituțiilor de stat de a analiza în mod suficient hotărârile în vederea identificării cauzelor care stau la baza încălcărilor în discuție. Înalțul Audit de Stat a criticat, de asemenea, incapacitatea de a institui „Consiliul Consultativ pentru probleme legate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului” și de a se asigura că acesta este operațional.

- în **Norvegia**, Biroul Auditorului General (*Riksrevisjonen*) este abilitat să reexamineze lipsa de progrese în executarea hotărârilor, dar nu a făcut încă acest lucru în practică.

Transparența rapoartelor în cadrul executivului este, de asemenea, un aspect important. În unele state, rapoartele sunt considerate documente interne care nu sunt puse la dispoziția publicului. Deși acest lucru ar putea fi justificat în unele situații, disponibilitatea lor sporește transparența procesului de executare și ar încuraja alte părți interesate să se implice în proces. **Unele state au bune practici în adoptarea unei abordări transparente și proactive în ceea ce privește diseminarea informațiilor despre executarea hotărârilor, asigurându-se că diferitele ramuri ale statului, dar și publicul larg, sunt informate cu privire la stadiul executării hotărârilor.**

- În **Cehia**, șeful autorității de coordonare transmite un raport anual Guvernului, prin intermediul ministrului justiției (această practică a fost instituită prin lege în 2023). Aceste rapoarte sunt foarte detaliate, iar din 2005 se publică online. În plus, autoritatea de coordonare a început în 2013 să publice un buletin informativ privind jurisprudența Curții (a se vedea și secțiunea 3.5.5).
- Rapoartele sunt făcute publice și în alte state, inclusiv **Lituania**, **Republica Macedonia de Nord** și **Ucraina**.

5.1.3. Rapoarte în fața legislativului

Consiliul Europei a recomandat ca executivele să transmită rapoarte periodice parlamentelor cu privire la executarea hotărârilor în materie de drepturi ale omului³⁴. În puțin peste jumătate din statele participante la studiu, autoritatea de coordonare (sau ministerul-coordonator al acesteia) se angajează să prezinte legislativului un raport periodic (de obicei anual) privind executarea, fie în cadrul mandatului său oficial, precum în **Albania** și **Bulgaria**, fie în cadrul unei practici consacrate, precum în **Belgia** și **Regatul Unit**. În unele state în care autoritatea de coordonare nu transmite rapoarte legislativului, un raport de activitate se prezintă Guvernului sau prim-ministrului și poate fi apoi transmis comisiei parlamentare competente. În mai multe state, fie nu există niciun mecanism de raportare, fie un mecanism existent anterior a ieșit din uz.

34.. A se vedea conferința la nivel înalt: „Implementarea Convenției europene a drepturilor omului, responsabilitatea noastră comună”, Declarația de la Bruxelles, 27 martie 2015, pct. B.2.a, B.2.h, B.2.f, B.2.j; Rezoluția 1823 (2011) a APCE (nota 4), anexă, pct. 1.

Transmiterea de rapoarte parlamentului național cu privire la stadiul executării este considerată, în general, o bună practică. Prin aceste mijloace, organele executive pot implica parlamentele într-un dialog transparent cu privire la executare, ceea ce reflectă responsabilitatea lor comună de a proteja și a realiza drepturile omului. Rapoartele periodice ale executivului creează, de asemenea, o evidență publică a răspunsului statului la hotărârile privind drepturile omului, care informează nu numai parlamentul, ci și alte organisme, precum INDO și societatea civilă³⁵. În cazul în care există mecanisme de raportare, este important ca acestea să nu fie doar formaliste și ca executivul să fie supus unui control activ de către parlamentari.

- ▶ În **Albania**, Avocatul General al Statului prezintă rapoarte Comisiei parlamentare pentru afaceri juridice, administrație publică și drepturile omului (care sunt puse la dispoziția publicului pe site-ul web al Parlamentului). Aceste rapoarte includ date relevante și descriu măsurile individuale adoptate și măsurile generale propuse, împreună cu o evaluare a nivelului lor de punere în aplicare. Acestea iau în considerare și impactul financiar al hotărârilor Curții.
- ▶ În **Bulgaria**, începând din 2012, ministrul Justiției are obligația de a prezenta Parlamentului un raport anual privind executarea hotărârilor, iar șeful autorității de coordonare susține anual o prezentare orală în fața Senatului.
- ▶ În **Georgia**, rapoartele Ministerului Justiției sunt prezentate unei comisii parlamentare de specialitate: Comisia pentru drepturile omului și integrare civilă. Aceste rapoarte includ detalii despre toate cauzele pendinte și hotărârile executate, cuprinzând planuri și rapoarte de acțiune, precum și documente relevante ale CM. Comisia pentru drepturile omului invită alte comisii parlamentare, grupări politice, precum și majoritatea și minoritatea parlamentară să prezinte observațiile lor cu privire la raport.
- ▶ În **Lituania**, Agentul guvernamental prezintă un raport și susține o prezentare anuală privind executarea hotărârilor (care poate include propuneri specifice) Guvernului și Comisiei pentru afaceri juridice din cadrul Parlamentului (*Seimas*).
- ▶ În **Regatul Unit**, funcționarii din cadrul Ministerului Justiției responsabili cu executarea dau declarații Comisiei parlamentare comune pentru drepturile omului atunci când i se solicită acest lucru. În plus, controlul parlamentar al executării este sprijinit de raportul anual al Ministerului Justiției privind executarea hotărârilor în materie de drepturi ale

omului (care prezintă răspunsul atât la hotărârile Curții Europene, cât și la cele ale instanțelor naționale).³⁶

În unele state, se emit rapoarte *ad-hoc* suplimentare către comisiile parlamentare. De exemplu, în mai 2024, șeful autorității de coordonare din **Cehia** a susținut o prezentare în fața Comisiei constituționale a camerei inferioare a Parlamentului Cehiei cu privire la stadiul actual al executării hotărârilor (inclusiv hotărârea *D.H.*, referitoare la discriminarea copiilor romi).

În unele state, executarea poate face obiectul unor întrebări parlamentare. De exemplu, în **Germania**, în perioada de referință (2013-2023) au fost adresate trei întrebări, inclusiv întrebări cu privire la executarea hotărârii *Kuppinger*³⁷ din 2015 (referitoare la lipsa unei căi de atac pentru a accelera procedurile îndelungate în materie de vizitare în dreptul familiei din Germania) și cu privire la executarea hotărârii *Basu*³⁸ din 2022 (privind pretinsa profilare rasială). **Implicarea parlamentarilor în acest mod în executarea hotărârilor poate fi considerată o bună practică, în special în țările în care există puține hotărâri în curs de executare și există o cultură politică a implicării parlamentarilor în chestiuni legate de executare. În statele cu un număr mare de cauze și/sau cu o serie de probleme legate de drepturile omului care generează atât cauze repetitive, cât și cauze nerepetitive, este probabil ca o formă mai specializată de control să fie mai adecvată. Cu alte cuvinte, ar putea fi necesar un organism sau un mecanism mai specializat (în cadrul parlamentului), deoarece este puțin probabil ca parlamentarii să poată monitoriza eficient un număr mare de cauze.**

Existența unor structuri parlamentare naționale

Sunt puține structurile parlamentare naționale care sunt dedicate în mod specific și exclusiv supravegherii executării hotărârilor Curții. De obicei, aceste funcții sunt îndeplinite de comisiile parlamentare care se ocupă de drepturile omului, afaceri juridice sau chestiuni conexe (de exemplu în **Albania, Belgia și Croația**).

- ▶ În **Polonia**, o subcomisie permanentă a Parlamentului (*Sejm*) are sarcina de a supraveghea executarea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului (și ale Curții de Justiție a UE).
- ▶ În **Ucraina**, o subcomisie a parlamentului (*Verkhovna Rada*) este mandatată să monitorizeze executarea hotărârilor Curții Europene.

35. A se vedea și: Alice Donald și Philip Leach, *Parliaments and the European Court of Human Rights* (Oxford University Press, 2016), capitolul 3: National Implementation and the Role of Parliaments.

36. A se vedea, de exemplu, Ministerul Justiției, *Responding to human rights judgments Report to the Joint Committee on Human Rights on the Government's response to human rights judgments 2022–2023*, noiembrie 2023.

37. Nr. 62198/11, 15 ianuarie 2015.

38. Nr. 215/19, 18 octombrie 2022.

- În **Regatul Unit**, Comisia parlamentară comună pentru drepturile omului a emis anterior rapoarte periodice privind executarea hotărârilor pronunțate de Curte împotriva Regatului Unit, precum și răspunsul Guvernului la „declarațiile de incompatibilitate” ale instanțelor superioare în temeiul Legii privind drepturile omului din 1998.³⁹ Controlul exercitat de comisie în materie de executare a hotărârilor a fost integrat în ultimii ani în mandatul său mai larg, de exemplu prin examinarea răspunsului Guvernului la anumite hotărâri în contextul activității sale sistematice de control legislativ [de exemplu, controlul său asupra proiectului de lege privind Irlanda de Nord (*Legacy and Reconciliation*) referitor la grupul de cauze *McKerr* având ca obiect anchetele privind decesele survenite în Irlanda de Nord în timpul operațiunilor forțelor de securitate sau în circumstanțe care creează suspiciuni privind coluziunea cu forțele de securitate].⁴⁰
- În **Cehia**, nu există o comisie parlamentară specializată, dar membri ai camerelor inferioară și superioară se numără printre membrii *Kolegium* – organul consultativ care sprijină executarea hotărârilor (a se vedea secțiunea 3.7.1 de mai sus).

Existența unei structuri parlamentare specializate care supraveghează și executarea hotărârilor Curții este considerată, în general, o bună practică, deoarece subliniază importanța acestei sarcini și poate servi ca element central pentru executare (ceea ce poate fi deosebit de important pentru statele cu un volum mare de cauze mai complexe). Indiferent de forma controlului parlamentar, o bună practică este aceea ca guvernele să îl faciliteze prin rapoarte periodice și prin alte mijloace, precum implicarea parlamentarilor în organe interinstituționale care supraveghează executarea.

O resursă utilă în acest sens este Manualul APCE „National parliaments as guarantors of human rights in Europe”, care descrie o serie de posibile structuri parlamentare⁴¹. **Aici se afirmă, în plus, că o bună practică ar fi ca executivul să facă schimb de planuri de acțiune și rapoarte de acțiune cu comisiile specializate pentru drepturile omului, pentru a se asigura că parlamentarii pot să examineze, dar și să contribuie la documentele transmise la DEJ.** Cu toate acestea, o astfel de practică nu a fost identificată în statele participante la studiu.

39. Comisia parlamentară comună pentru drepturile omului, Seventh Report of Session 2014–15, *Human Rights Judgments* (2015), <https://publications.parliament.uk/pa/jt201415/jtselect/jtrights/130/130.pdf>.

40. Comisia parlamentară comună pentru drepturile omului, Legislative Scrutiny: Northern Ireland (Legacy and Reconciliation) Bill, Sixth Report of Session 2022–23, 19 octombrie 2022.

41. Disponibil în mai multe limbi aici: <https://pace.coe.int/en/pages/jur-handbook>.

5.1.4. Rolul instanțelor naționale în examinarea executării

În cazul în care un stat nu execută o hotărâre a Curții Europene, există doar posibilități limitate de a obține exercitarea unui control jurisdicțional de către instanțele naționale.

În unele state, lipsa progreselor în executarea hotărârilor poate fi examinată de instanțe în cadrul procedurilor ordinare; în mod excepțional, dreptul național prevede o formă specifică de control jurisdicțional. De exemplu, în **Germania**, în principiu, orice inactivitate nelegală a unei autorități publice poate fi contestată în fața instanțelor administrative dacă încalcă drepturile cetățenilor (*Untätigkeitsklage*), deși nu au existat astfel de cazuri în practică. În mod similar, în **Țările de Jos**, instanțele civile pot evalua în mod direct dacă acțiunile autorităților statului respectă obligațiile care le revin în temeiul tratatelor în materie de drepturile omului. În **Turcia**, problemele care decurg din neexecutarea hotărârilor Curții pot face obiectul unor acțiuni în fața Curții Constituționale.

În multe state, controlul jurisdicțional privind acțiunile (sau inacțiunile) autorităților statului în executarea hotărârilor nu este deloc posibil.

Hotărârile Curții Europene sunt, desigur, obligatorii pentru toate statele părți la Convenție și, prin urmare, nu ar trebui să fie necesare litigii interne suplimentare pentru a obține executarea acestora. Însă disponibilitatea unei astfel de căi judiciare poate fi importantă în anumite circumstanțe.

Eventualele inconveniente ale unui astfel de litigiu ar trebui să fie recunoscute. În cazul în care există o executare parțială (așa cum se întâmplă adesea) și/sau reclamantul este nemulțumit de măsurile luate, instanțele naționale ar fi invitate, de fapt, să interpreteze hotărârea Curții și, astfel, să copieze funcția CM (creând riscul unor interpretări diferite ale aceleiași hotărâri). În plus, pe lângă aplicarea unor măsuri individuale (care poate fi obiectivul principal al reclamantului), aplicarea unor măsuri generale poate fi considerabil mai dificilă, acestea necesitând adesea reforme complexe, pe mai multe niveluri.

5.1.5. Alte mecanisme interne de control al executării

În unele state, o formă de supraveghere independentă este integrată în sistem, iar acest lucru poate oferi un control constructiv. De exemplu:

- În **Belgia**, în majoritatea cazurilor, instituțiile naționale pentru drepturile omului, precum FIRM/IFDH (Institutul Federal pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Omului), vor oferi o evaluare independentă a progreselor (sau a lipsei progreselor) autorităților în executarea hotărârilor.
- În **Croația**, Ombudsmanul are competența de a face recomandări cu privire la eficacitatea mecanismului național de executare, dar aceste competențe nu au fost încă exercitate.

- în **Cipru**, controlul este efectuat de Ombudsman (în cadrul obligației de a ancheta plângerile și eventualele încălcări ale drepturilor omului). De exemplu, Ombudsmanul a efectuat o serie de inspecții neanunțate în penitenciare, în cadrul monitorizării ulterioare hotărârii pronunțate în cauza *Danilczuk*⁴², care a avut ca obiect condițiile de detenție necorespunzătoare.
- în **Norvegia**, controlul intern este efectuat de instituția norvegiană pentru drepturile omului (*Norges Institusjon for Menneskerettigheter*), precum și de alte câteva organisme.

În unele cazuri, pentru a aborda o anumită problemă identificată într-o hotărâre, s-a înființat un organism specific în acest scop (a se vedea și secțiunea 3.7.2). **Existența unui organism de monitorizare distinct în scopul consolidării executării eficace este un exemplu de bună practică, deoarece creează un element de supraveghere internă independentă.**

- De exemplu, în **Cipru** s-a înființat un comitet *ad-hoc* al poliției pentru a evalua măsurile luate în legătură cu executarea hotărârii pronunțate în cauza *Khani Kabbara*⁴³, referitoare la relele tratamente la care erau supuși deținuții. Acesta a constatat că măsurile adoptate, inclusiv cele menite să îmbunătățească independența, promptitudinea și calitatea anchetelor privind plângerile, sunt suficiente pentru consolidarea garanțiilor împotriva relelor tratamente.

5.1.6. Rolul societății civile în controlul executării hotărârilor

Această secțiune analizează în mod specific rolul societății civile în facilitarea executării hotărârilor la nivel național. Nu ia în considerare rolul lor la nivel internațional, care include, de exemplu, comunicarea de „pretenții în temeiul art. 9” către CM.

În unele state, ONG-urile joacă un rol oficial în procesul de executare, iar acest lucru poate fi considerat o bună practică, deoarece astfel se asigură utilizarea sistematică a experienței ONG-urilor în procesul de executare (a se vedea și 3.7.1). De exemplu:

- în **Cehia**, reprezentanți ai ONG-urilor au calitate de membri ai *Kolegium*, organul consultativ permanent care sprijină executarea. În prezent, patru ONG-uri sunt membre ale acestui organ.

- în **Republica Moldova**, câteva ONG-uri fac parte și din Consiliul Consultativ pentru autoritatea de coordonare.

În mai multe state, nu se are în vedere niciun rol formal al ONG-urilor la nivel național în executarea hotărârilor Curții, iar în unele state, lipsa de participare a ONG-urilor se datorează capacităților lor limitate, mai degrabă decât obstacolelor juridice. **Totuși, există exemple notabile de colaborare între state și societatea civilă cu privire la cauze specifice, iar un astfel de dialog se poate dovedi eficace în absența unor organisme permanente privind executarea (sau în plus față de acestea).** De exemplu:

- în **Bulgaria**, ONG-urile au participat la grupuri de lucru organizate de Ministerul Justiției, al căror scop a fost de a analiza modificările legislative necesare în vederea executării hotărârilor (inclusiv revizuirea Legii privind Ministerul de Interne în vederea executării hotărârii *Nachova și alții*, referitoare la obligația de a ancheta infracțiunile săvârșite pentru motive legate de rasă⁴⁴, și participarea la un grup de lucru care analizează modificarea legislației privind penitenciarele în urma hotărârii-pilot *Neshkov*⁴⁵).
- în **Lituania**, în ceea ce privește executarea unei hotărâri⁴⁶ privind drepturile persoanelor transgen de a face o operație de schimbare de sex, mai multe ONG-uri (inclusiv Asociația Națională pentru Drepturile LGBT și Institutul de Monitorizare a Drepturilor Omului) au participat activ la o serie de grupuri de lucru, conferințe și mese rotunde.

5.1.7. Rolul autorității de coordonare în concretizarea modificărilor legislative

Astfel cum s-a menționat în secțiunea 3.6, în aproximativ trei sferturi din state, autoritatea de coordonare are competență de inițiativă legislativă pentru repararea încălcărilor identificate de Curte (dar, în general, nu de a iniția procesul legislativ din oficiu sau *ex officio*). Unele state oferă autorității de coordonare un rol mai proactiv în această privință, inclusiv mecanisme de accelerare a măsurilor reparatorii. De exemplu:

- în **Cehia**, Guvernul are obligația de sesizare a Curții Constituționale pentru a abroga o reglementare juridică în cazul în care o instanță internațională a hotărât că o autoritate publică a încălcat un drept al omului, iar încălcarea se bazează pe o reglementare juridică în vigoare pe care Guvernul nu o poate abroga sau modifica în niciun alt mod.
- în **Ucraina**, autoritatea de coordonare are un rol activ în procesul legislativ, întrucât Agentul guvernamental

42. Nr. 21318/12, 3 aprilie 2018.

43. Nr. 24459/12, 5 iunie 2018.

44. Nr. 43577/98 și 43579/98, 6 iulie 2005.

45. Nr. 36925/10, 27 ianuarie 2015.

46. L. împotriva Lituaniei nr. 27527/03, 11 septembrie 2007.

trimite trimestrial Cabinetului de Miniștri al Ucrainei observații cu privire la măsurile generale, care includ propuneri privind abordarea problemelor sistemice identificate în hotărârile Curții Europene și privind eliminarea cauzelor profunde ale acestora. Rapoartele pot include analiza circumstanțelor care au dus la încălcarea Convenției și propuneri de modificare a legislației în vigoare sau a practicii administrative actuale.

- în **Regatul Unit**, Legea privind drepturile omului din 1998 prevede posibilitatea ca miniștrii să emită ordine de reparație pentru a modifica legislația primară sau pentru a modifica sau a revoca legislația subordonată în cazul în care prin hotărâre a Curții Europene (sau hotărâre internă) s-a constatat că o dispoziție legislativă este incompatibilă cu Convenția.

În statele federale, pot fi necesare modificări legislative la nivel federal sau, mai rar, atunci când o cauză necesită legislație din partea unor entități federale, parlamentele lor respective vor fi responsabile de executarea hotărârii Curții (așa cum se întâmplă uneori în **Belgia**).

Pe scurt, în materie de control intern al executării, în Europa nu există consens cu privire la cel mai adecvat nivel sau cele mai adecvate mijloace de control intern al executării hotărârilor Curții: au fost adoptate diverse mecanisme. Nivelul adecvat de supraveghere depinde de diverși factori, inclusiv de numărul de cauze pendinte, complexitatea încălcărilor și mecanismele de guvernare dintr-un anumit stat. **Cu toate acestea, implicarea factorilor de decizie la nivel înalt în executarea hotărârilor pronunțate în cauze dificile poate contribui la facilitarea unui proces de executare mai lin și mai eficace. În general, este, de asemenea, o bună practică să existe mai multe forme de supraveghere a acțiunii sau inacțiunii executivului și, conform recomandării Consiliului Europei, aceasta ar trebui să includă emiterea de rapoarte periodice de către executiv către parlament și facilitarea controlului parlamentar cu privire la executarea hotărârilor.**

5.2. COOPERAREA ÎN MATERIE DE EXECUTARE ÎNTRE STATE ȘI CONSILIUL EUROPEI

Această secțiune evidențiază formele și metodele de cooperare dintre Consiliul Europei și state în cadrul executării hotărârilor Curții. Practica arată că DEJ a stabilit relații bune cu autoritățile de coordonare din întreaga Europă.

Există două tipuri principale de cooperare între organismele naționale responsabile cu executarea și Consiliul Europei: (i) interacțiunea dintre organele naționale, în special autoritățile de coordonare, și DEJ și (ii) interacțiunea care este înlesnită prin intermediul proiectelor Consiliului Europei.

Acest prim tip de interacțiune are loc de obicei în mod informal și în funcție de necesități (inclusiv prin vizite de studiu și corespondență prin e-mailuri). De exemplu, la cererea autorităților din **Belgia**, în iulie 2023 a avut loc o masă rotundă privind căile de atac preventive eficace pentru a atenua supraaglomerarea penitenciarelor și condițiile de detenție necorespunzătoare (cu participarea unor experți din **Croația, Franța, Grecia, Italia, Polonia și Portugalia**)⁴⁷. Aceste interacțiuni, care implică uneori alte organisme naționale decât autoritatea de coordonare, au fost apreciate de interlocutorii noștri pentru caracterul lor deschis, de colaborare și eficace. În plus, acest tip de angajament are loc de obicei la elaborarea planurilor de acțiune pentru executarea hotărârilor.

Avocații din cadrul DEJ efectuează periodic vizite de țară și se întâlnesc cu principalii factori de decizie: o bună practică este, cu siguranță, aceea ca autoritățile de coordonare să fie proactive în facilitarea unor astfel de reuniuni cu DEJ.

În unele cazuri, în executarea hotărârilor se implică alte structuri ale Consiliului Europei.

- De exemplu, Unitatea Orientare Sexuală, Identitate și Expresie de Gen, și Caracteristici Sexuale (*Sexual Orientation, Gender Identity and Expression, and Sex Characteristics* – SOGIESC)⁴⁸ a Consiliului Europei a oferit consiliere cu privire la reforma legislativă din **Lituania**⁴⁹ și **Republica Macedonia de Nord**⁵⁰ în urma unor hotărâri privind absența unei legislații de aplicare care să reglementeze condițiile și procedura schimbării de sex.

Al doilea tip de interacțiune este înlesnit prin proiectele Consiliului Europei care se desfășoară în state relevante. Unele proiecte se axează în principal pe executare, în timp ce altele nu acoperă exclusiv executarea, ci o includ în sfera de competență. Colaborarea ia adesea forma unor ateliere și mese rotunde, reuniuni cu principalii factori de decizie, precum și activități educative pentru avocați, judecători și alte părți interesate relevante.

- De exemplu, Consiliul Europei a desfășurat un proiect cu privire la executarea hotărârilor în **Armenia**⁵¹.

47. **Masa rotundă** a fost organizată la cererea autorităților belgiene, cu scopul de a sprijini eforturile acestora de a executa hotărârea CEDO în cauza *Vasilescu*, nr. 64682/12, 25 noiembrie 2014.

48. <https://www.coe.int/en/web/sogi>.

49. Comunicarea Lituaniei privind cauza *L. împotriva Lituaniei* [cererea nr. 27527/03, cea de-a 1377-a reuniune (iunie 2020) (DH), Plan de acțiune (20/03/2020)]

50. A se vedea, de exemplu, SOGI Newsroom, Masa rotundă privind Recunoașterea juridică a genului în Macedonia de Nord, 16 noiembrie 2021, <https://www.coe.int/en/web/sogi/-/roundtable-on-legal-gender-recognition-in-north-macedonia-17-november-2021> <https://www.coe.int/en/web/sogi/-/roundtable-on-legal-gender-recognition-in-north-macedonia-17-november-2021>.

51. Proiect intitulat „Support to the Effective Execution of the Judgments of the European Court of Human Rights in Armenia”.

- cooperarea dintre Consiliul Europei și autoritățile de coordonare are loc în cadrul programului privind Facilitatea orizontală pentru Balcanii de Vest și Turcia.

Coordonatorii naționali au subliniat, de asemenea, potențialul Rețelei coordonatorilor executării (ExCN)⁵³, lansate de Consiliul Europei la Helsinki în iunie 2024, de a facilita schimbul de expertiză și experiență între autoritățile de coordonare. În statele participante la studiu, nicio autoritate de coordonare nu a avut anterior o cooperare periodică sau schimburi periodice cu omologii din alte locuri. Mai multe autorități au menționat schimburi *ad-hoc*, în principal prin e-mail, dar ocazional prin vizite de studiu; de exemplu, personalul autorității de coordonare din **Armenia** a efectuat o vizită de studiu în **Țările de Jos** în 2024.

Colaborarea armonioasă și eficientă dintre DEJ și autoritățile naționale de coordonare – și contact la nivel de omologi între coordonatorii naționali – reprezintă exemple de bune practici. În special, autoritățile de coordonare ar trebui să faciliteze și să se implice în mod activ în vizitele de țară efectuate de DEJ, care au scopul de a oferi orientări și de a încuraja executarea, acolo unde este posibil. Flexibilitatea și varietatea formelor de cooperare, care include proiecte bilaterale și multilaterale, se remarcă, de asemenea, ca o bună practică, deoarece fac posibil un răspuns rapid și strategic la provocările specifice legate de executarea hotărârilor.

5.2.1. Participarea la reuniunile DH

Reprezentanții permanenți ai statelor la Strasbourg participă, de obicei, la reuniunile DH (reuniunile Comitetului de Miniștri au loc trimestrial pentru a discuta executarea hotărârilor Curții Europene). Deși practica statelor variază într-o oarecare măsură în această privință, autoritatea de coordonare participă la reuniunile DH, de obicei, numai atunci când are loc dezbateră orală în cauzele îndreptate împotriva statului propriu.

Participarea la aceste reuniuni a autorităților de coordonare sau a funcționarilor de rang înalt este redusă, ceea ce pare să fie efectul unei serii de factori, printre care volumul de muncă, rata ridicată de rotație a personalului, lipsa de personal și probleme legate de finanțare. Cu toate acestea, unele autorități de coordonare participă frecvent la reuniunile DH (fie personal, fie prin intermediul concluziilor scrise), chiar și atunci când sunt în curs de examinare numai cauze îndreptate împotriva altor state (de exemplu: **Serbia, Georgia, Ungaria și Ucraina**, printre altele).

În unele situații, alți oficiali decât cei de la autoritatea de coordonare participă la reuniunile DH, în special atunci când

se examinează o cauză deosebit de sensibilă sau când este necesară o anumită expertiză. Astfel, pot să participe funcționari din diferite departamente și instituții, inclusiv miniștri, în funcție de obiectul cauzei. De exemplu:

- ministrul afacerilor externe din **Bosnia și Herțegovina** a participat la o reuniune a DH care a avut loc în martie 2020 pentru a face schimb de opinii cu privire la grupul de cauze *Sejdić și Finci*⁵⁴, având ca obiect discriminarea rasială înrădăcinată constituțional în raport cu dreptul de vot și dreptul de a candida la alegeri.
- adjunctul ministrului justiției din **Bulgaria** a participat în iunie 2023 la o reuniune a DH cu privire la grupul de cauze *S.Z. și Kolevi*, având ca obiect în principal problema sistemică a urmăririlor penale ineficace, inclusiv lipsa de independență a anchetelor penale referitoare la procurorul general⁵⁵.
- în iunie 2023, viceprim-ministrul a reprezentat **Croația** în timpul examinării unui grup de cauze datând din 2014 și având ca obiect legislația deficitară în domeniul locuințelor, care nu a asigurat un just echilibru între interesele proprietarilor și comunitatea mai largă. Viceprim-ministrul a dat asigurări că o lege va fi înaintată Parlamentului în câteva luni. Legea a fost ulterior adoptată de Parlamentul Croației și a fost considerată de CM (în cadrul reuniunii din martie 2024) ca abordând principalele deficiențe identificate de Curte⁵⁶. Potrivit interlocutorilor noștri, implicarea viceprim-ministrului și a ministerului pe care îl conduce (Ministerul Amenajării Teritoriului, Construcției și Bunurilor Publice) a relansat executarea în această cauză stagnantă.
- în ceea ce privește executarea hotărârii *D.H. și alții împotriva Republicii Cehe*, reprezentanți la nivel înalt ai Ministerului Educației din **Cehia** au participat la mai multe reuniuni ale CM-DH în cursul examinării acestei cauze, inclusiv în martie 2024, când subsecretarul de stat din cadrul ministerului a prezentat poziția guvernului.

Participarea autorității de coordonare și a altor factori de decizie principali la reuniunile DH este un exemplu de bună practică, în special atunci când se extinde la reuniuni care se referă la alte state. O astfel de implicare le oferă experiență directă și informații despre procesul de executare (modul în care a fost primită executarea

54. Nr. 27996/06 și 34836/06, 22 decembrie 2009 (MC).

55. Consiliul Europei, Bulgaria adoptă o reformă de referință pentru a asigura anchete eficace, inclusiv împotriva unui procuror general, 8 iunie 2023, <https://www.coe.int/en/web/execution/-/bulgaria-adopts-landmark-reform-to-ensure-effective-investigations-including-against-a-chief-prosecutor>.

56. Grupul *Statileo împotriva Croației* (cererea nr. 12027/10), CM/Del/Dec(2024)1492/H46-8, A 1492-a reuniune (12-14 martie 2024)

52. A se vedea: *Horizontal Facility for the Western Balkans and Turkey II – Council of Europe Programme Office in Ankara* (coe.int).

53. A se vedea site-ul web al ExCN.

unei anumite hotărâri și ce așteptări are CM) și le permite să învețe din experiența altor țări cum să execute mai eficient hotărârile Curții.

5.2.2. Efectele deciziilor și ale rezoluțiilor provizorii ale CM

Impactul deciziilor și al rezoluțiilor provizorii adoptate de CM în cauze individuale diferă semnificativ în funcție de obiectul cauzei în discuție și de statul în privința căruia a fost adoptat actul. În multe situații, astfel de decizii contribuie la mobilizarea eforturilor pentru executarea hotărârilor pronunțate în anumite cauze și precizează sau clarifică măsurile care trebuie luate.

Deși statelor li se acordă o „marjă de apreciere” în alegerea mijloacelor de executare a unei anumite hotărâri, deciziile CM vor influența uneori în mod direct modificările puse în aplicare. În unele state, aceste decizii declanșează dezbateri suplimentare în cadrul organismelor responsabile cu executarea hotărârilor.

O altă funcție importantă a deciziilor CM este de a conferi mai multă putere autorității de coordonare. De exemplu:

- ▶ În **Lituania**, deciziile CM au contribuit la facilitarea executării hotărârii *Paksas*⁵⁷, considerată foarte sensibilă, deoarece se referea la punerea sub acuzare a fostului președinte al Lituaniei, iar atunci când situația politică a fost receptivă, hotărârea a fost executată. În decembrie 2018, CM a adoptat o rezoluție provizorie, care a dus la o nouă propunere legislativă prezentată de *Seimas*. Totuși, din cauza lipsei de consens politic, procesul legislativ a stagnat și nu s-au înregistrat alte progrese în ceea ce privește executarea hotărârii înainte de alegerea unui nou *Seimas* (în 2020). Bazele puse de autoritatea de coordonare pe deciziile CM referitoare la această cauză au dus ulterior la un consens politic, iar în aprilie 2022 s-a adoptat o modificare a Constituției având ca scop executarea hotărârii Curții.
- ▶ în **Slovacia**, deciziile CM sunt considerate a servi ca rezervă pentru autoritatea de coordonare. Atunci când instituțiile naționale ezită să ia anumite măsuri, CM este considerat ca având autoritate în a le încuraja să înceapă să introducă măsuri în vederea executării hotărârilor.

O bună practică este aceea ca autoritățile de coordonare să traducă și să disemineze deciziile emise de CM, deoarece acestea oferă informații semnificative despre procesul de executare, iar diseminarea lor ar putea contribui la stimularea demersurilor suplimentare (a se vedea și 4.5.1).

---

57. Nr. 34932/04, 6 ianuarie 2011.

6. Concluzie

Executarea hotărârilor Curții necesită o atenție și un angajament susținute, precum și implicarea mai multor organe, atât statale, cât și nestatale. Majoritatea celor 27 de state participante la studiu se confruntă cu provocări în legătură cu cauze de principiu aflate pe rol de peste 5 ani, iar în mai mult de jumătate din state această provocare are legătură în primul rând cu cauze de principiu aflate pe rol de 5 până la 10 ani. Chiar și statele cu relativ puține cauze cu executare pendinte nu sunt scutite de provocările care decurg din una sau două cauze complexe sau greu de soluționat. În consecință, astfel cum se recomandă în Ghidul pentru Recomandarea (2008)², toate statele ar trebui să dispună – prin lege, reglementare sau practică consacrată – de o autoritate de coordonare abilitată și dotată cu resurse în mod corespunzător în cadrul executivului.

Acest studiu multinațional a evidențiat exemple de bune practici prin care autoritățile de coordonare facilitează și stimulează acțiunile nu numai ale ministerelor și agențiilor guvernamentale, ci și ale altor actori, inclusiv ale instanțelor, organelor legislative și administrative, precum și menținerea dialogului cu instituțiile naționale pentru drepturile omului și organizațiile societății civile. În plus, studiul prezintă bune practici în ceea ce privește cooperarea eficace între autoritățile de coordonare, CM și DEJ, inclusiv prezentarea în timp util a unor planuri de acțiune și rapoarte de acțiune cuprinzătoare.

Studiul evidențiază bunele practici instituționalizate, ca de exemplu instituirea unor comitete și a unor grupuri de lucru care reunesc diferiți actori interni cu caracter permanent sau pentru cauze specifice; emiterea de rapoarte de către executiv pentru a permite comisiilor parlamentare efectuarea controlului; legile de abilitare, precum și executarea directă a hotărârilor prin intermediul sistemelor de instanțe judecătorești naționale. În plus, identifică bunele practici curente, precum utilizarea sistemelor electronice de management al cauzelor; detașări de personal de la autoritatea de coordonare la DEJ și alte organe ale Consiliului Europei; și inițiative de traducere și diseminare nu numai a hotărârilor pronunțate împotriva statului, ci și a soluțiilor pe cale amiabilă, a declarațiilor unilaterale, a deciziilor Comitetului de Miniștri, a planurilor de acțiune și a rapoartelor de acțiune, precum și a hotărârilor relevante pronunțate împotriva altor state.

Pe baza practicilor din statele participante la studiu, concluzia este că nu există vreo practică suficientă pentru a asigura executarea hotărârilor în mod integral și în timp util. Mai degrabă, combinația de măsuri care se consolidează reciproc, adaptate corespunzător la contextul național specific, este cea care va permite statelor să îndeplinească recomandările enunțate de CDDH.

Anexă – Statele și autorii studiilor naționale

Nr.	Țara	Autori
1.	Albania	Enkeledi Hajro
2.	Armenia	Davit Melkonyan
3.	Azerbaidjan	Leyla Madatli
4.	Belgia	Freya Baetens
5.	Bosnia și Herțegovina	Harun Išerić
6.	Bulgaria	Comitetul Helsinki Bulgaria: Boyan Yotov, Krassimir Kanev, Adela Katchaounova
7.	Cehia	Maroš Matiaško
8.	Cipru	Lellos P Demetriades Law Office LLC Achilleas Demetriades
9.	Croația	Ivana Celio Cega
10.	Georgia	Ramute Remezaite
11.	Germania	Ralf Alleweldt
12.	Lituania	Karolina Bubnytė-Širmenė
13.	Munte negru	Valentina Pavličić
14.	Norvegia	Marius Emberland
15.	Polonia	Dominika Bychawska-Siniarska
16.	Portugalia	Maria Filipa Aragão Soares Homem
17.	Regatul Unit	Centrul AIRE: Ciaran King, Nuala Mole
18.	Republica Macedonia de Nord	Jelena Ristikj
19.	Republica Moldova	Daniel Goinic
20.	Republica Slovacă	Tomáš Lálík
21.	România	Răzvan Horațiu Radu
22.	Serbia	Slavoljub Caric
23.	Spania	Lorena Bachmaier Winter
24.	Turcia	Demirhan Burak Celik
25.	Țările de Jos	Facultatea de Drept a Universității din Maastricht, Andrea Broderick
26.	Ucraina	Viktoriya Gurash
27.	Ungaria	Sonnevend Pál, Ügyvédi Iroda

Bibliografie

Cărți și articole

Donald, A. și Speck, A-K., *National Parliaments as Guarantors of Human Rights in Europe: Handbook for Parliamentarians* (Consiliul Europei, 2018), <https://pace.coe.int/en/pages/jur-handbook>.

Donald, A. și Leach, P., *Parliaments and the European Court of Human Rights* (OUP, 2016).

Murray, R. și De Vos, C. „Behind the State: Domestic Mechanisms and Procedures for the Implementation of Human Rights Judgments and Decisions”, *Journal of Human Rights Practice*, vol. 12, nr. 1, februarie 2020, p. 22–47.

Documente ale Consiliului Europei

Departamentul pentru executarea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului, *Guide for the drafting of action plans and reports for the execution of judgments of the European Court of Human Rights*, <https://rm.coe.int/guide-drafting-action-plans-reports-en/1680592206>

Departamentul pentru executarea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului, Information document DGHL-Exec/Inf (2010)1 18.05.2010 – DG-HL. Entry into force of Protocol No. 14: consequences for the supervision of the execution of judgments of the European Court by the Committee of Ministers, 18 mai 2010, <https://rm.coe.int/168059ac93>

Comitetul director pentru drepturile omului (CDDH), Guide to good practice on the implementation of Recommendation (2008)2 of the Committee of Ministers on efficient domestic capacity for rapid execution of judgments of the European Court of Human Rights [CDDH(2017)R87 Addendum I], <https://rm.coe.int/r86-abridged-report/168073418b>

www.coe.int

Consiliul Europei este principala organizație pentru drepturile omului de pe continentul european. Are 46 de state membre, inclusiv toate statele membre ale Uniunii Europene. Toate statele membre ale Consiliului Europei au semnat Convenția europeană a drepturilor omului, un tratat conceput să protejeze drepturile omului, democrația și statul de drept.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului supraveghează punerea în aplicare a Convenției în statele membre.